

ÀLBUM IL·LUSTRAT

Idea, direcció i coordinació

Servei de Biblioteques de la Diputació de Girona

Comissariat

Montse Vila Gotarra

Disseny i producció

Mostra comunicació

Assessorament lingüístic

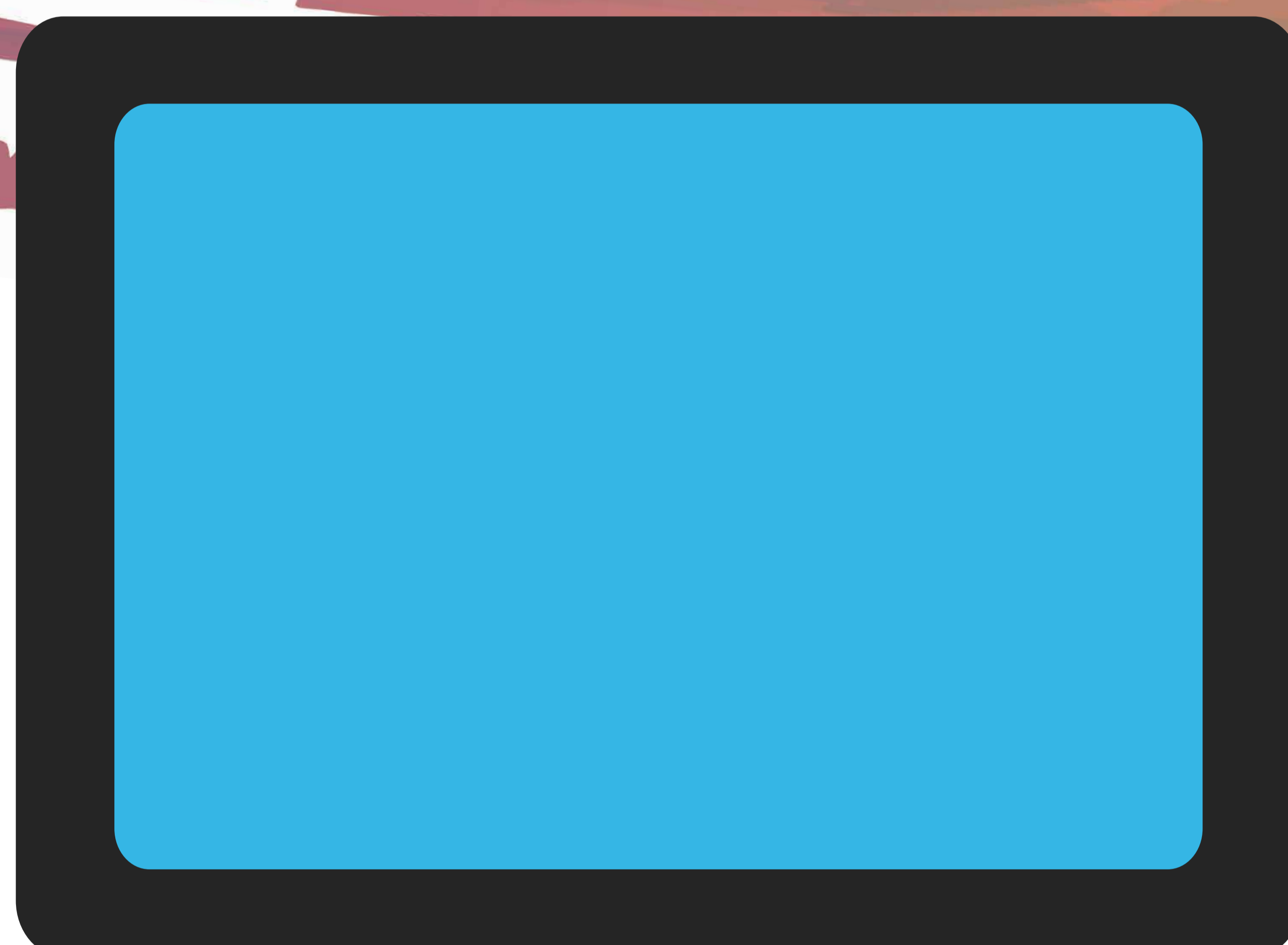
Serveis Lingüístics de la Diputació de Girona

Amb el suport d'

Oficina de Difusió de la Diputació de Girona

Diputació de Girona

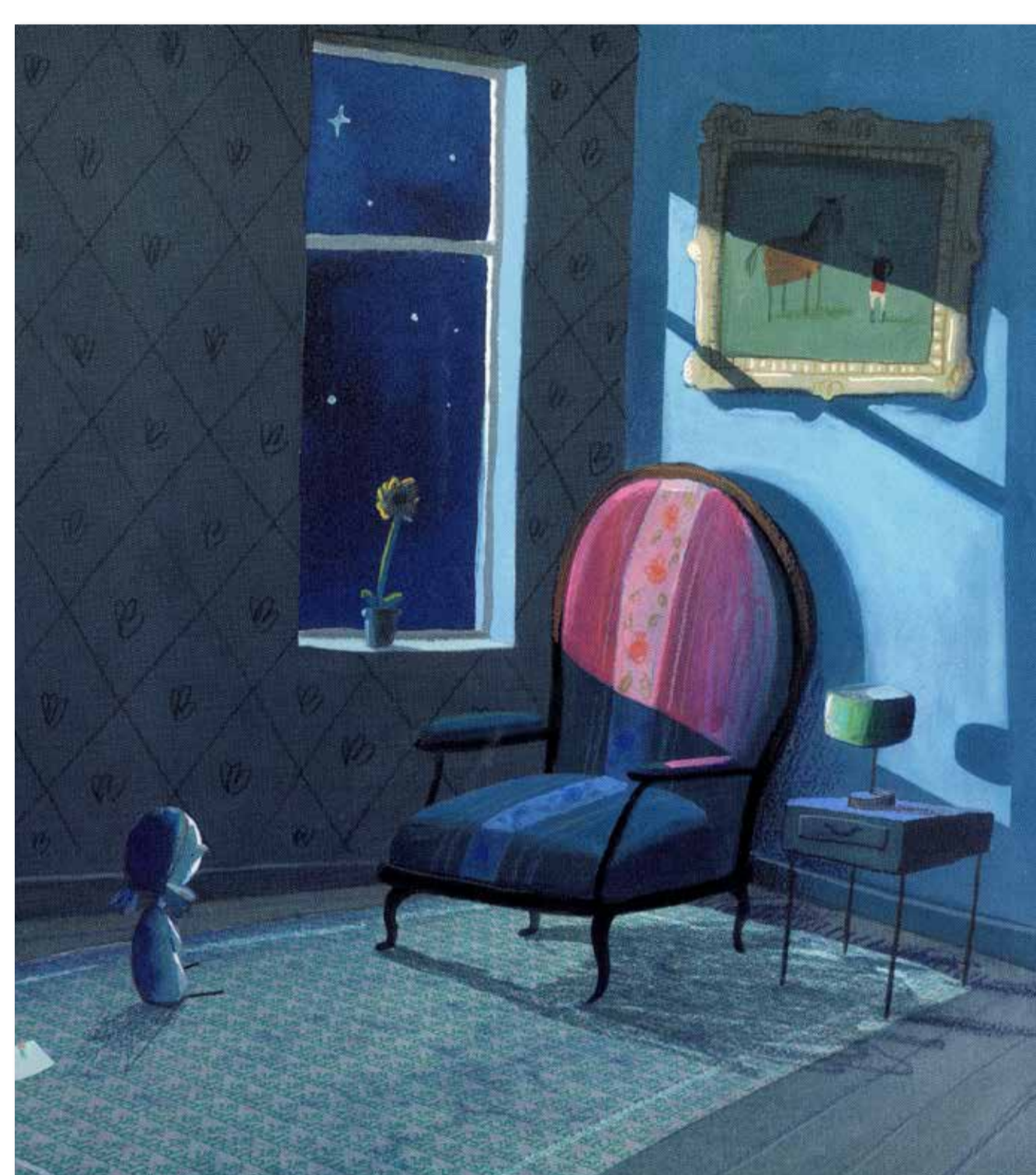

QUÈ ÉS UN ÀLBUM?

En els llibres amb format d'àlbum són importants quatre coses: el text, la imatge, el suport i el diàleg que aquests elements mantenen entre ells.

Els àlbums són llibres amb **poca** lletra (**text**), **molt** il·lustrats (**imatge**), amb un format (**suport**) especial i en els quals les il·lustracions generen una narració, una seqüència lligada, una pel·lícula (**diàleg**). Com en un guió il·lustrat (*storyboard*), en el cinema o en el còmic.

El cor i la botella d'Oliver Jeffers
[traducció: Nàdia Revenga Garcia].
Algemesí: Andana, 2014.

Són llibres en els quals el disseny té un paper important i en els quals el significat l'aporten totes i cada una de les parts de què consta (coberta, guardes, tipografia, etc.).

Text i dibuixos mantenen una relació simbiòtica, construeixen un tot indissoluble, per elaborar el discurs. En canvi, en el llibre il·lustrat el text guia el discurs i les imatges només l'acompanyen.

L'origen del nom *àlbum* és el mot llatí *albus*, que significa 'blanc'. A l'antiga Roma aquest mot es referia a una pissarra pintada de blanc que es penjava a les parets de les cases i sobre la qual s'escribia un missatge adreçat a la comunitat. Més endavant, a l'Alemanya del 1500, aquest mot (transformat en *album amicorum*) es va utilitzar per definir una llibreta en blanc que una persona tenia i que feia dedicar o il·lustrar als amics durant viatges i estades, és a dir, un llibre de records. A principis del segle XIX, aquesta denominació d'*àlbum* encara es mantenia per a qualsevol obra impresa i encuadernada sobre la qual la imatge tingués un paper predominant sobre el text. I així és com ens arriba.

COM SÓN?

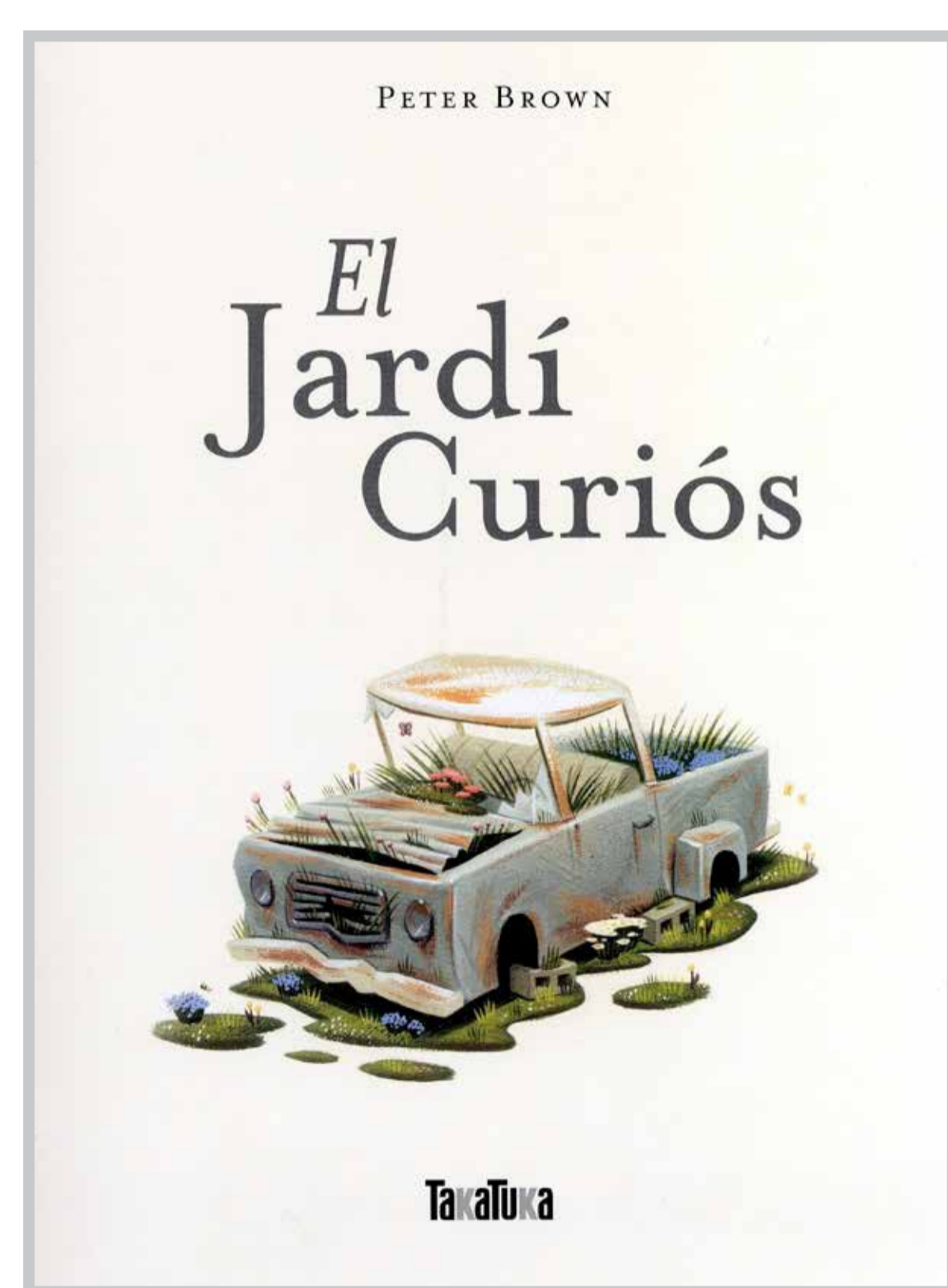
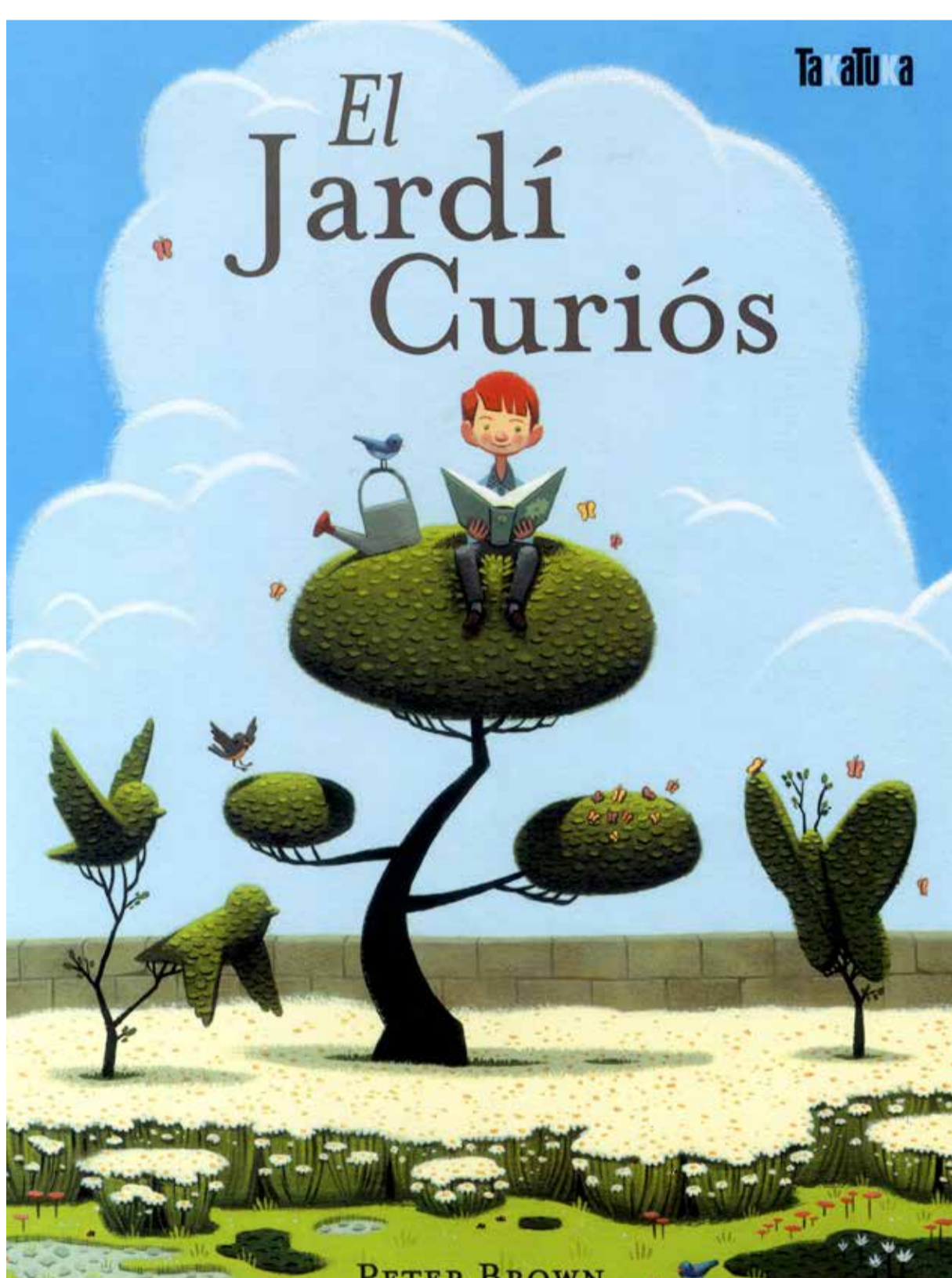
Normalment els àlbums tenen vint-i-quatre o trenta-dues pàgines.

La pàgina o la doble pàgina és la unitat bàsica d'un llibre d'aquest tipus.

L'estructura bàsica d'aquests llibres, com de molts altres, inclou la coberta, les guardes, la pàgina de crèdits, la portada, les pàgines interiors, les contraguades i la contraportada.

Tots aquests elements peritextuals formen part de l'àlbum i tots contenen informació.

El jardí curiós de Peter Brown
[traducció: Mireia Albert Varela].
Barcelona: Takatuka, 2010.

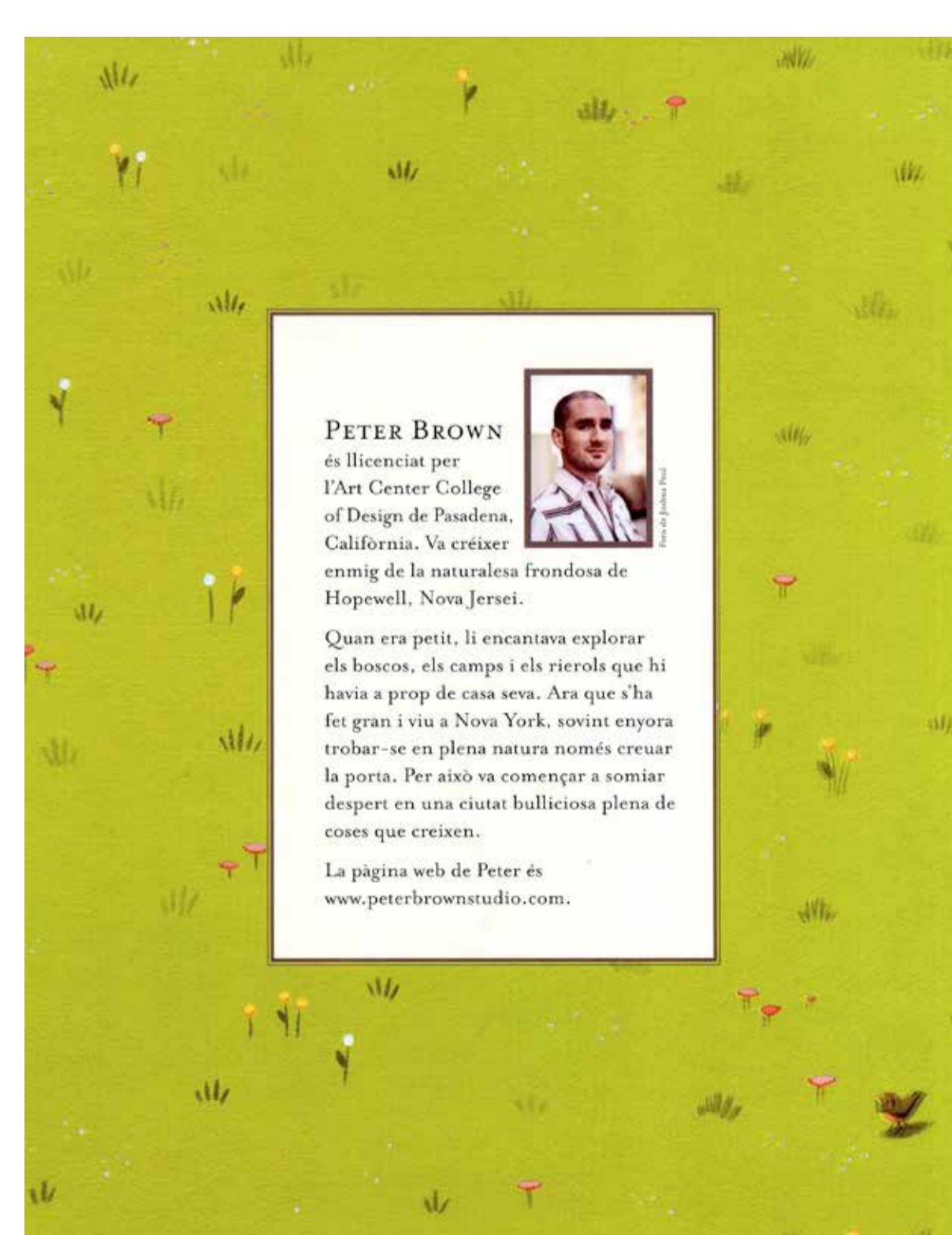
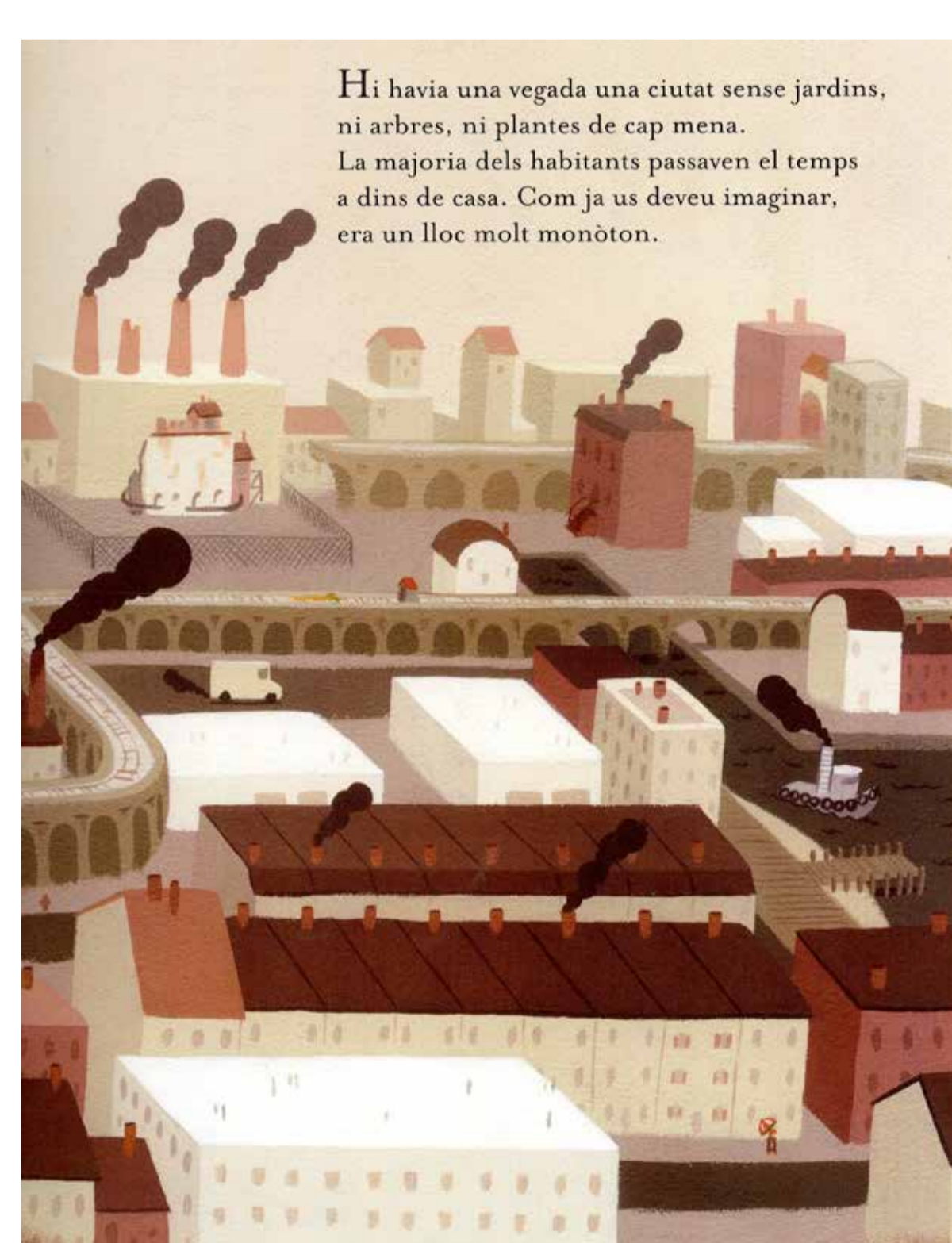

En l'àlbum el text és sempre o quasi sempre més breu que en els contes il·lustrats. S'escriu en un llenguatge senzill, encara que hi ha excepcions en què el text té un marcat caràcter literari, poètic o fins i tot informatiu, i poden ser d'una gran riquesa. També és molt habitual que hi trobem el text escrit amb una tipografia especial.

Hi ha diverses classes de llibres infantils en els quals trobem text i imatge:

- En alguns, el text és comprensible per si mateix i les imatges només representen moments concrets de l'acció.
- En altres, part de la informació és al text i part, a les imatges.
- I en altres, les imatges són l'acció o ofereixen informació extra.

Les dues darreres classes de llibres poden ser àlbums. La primera, no.

LA IMATGE

Les imatges són un conjunt de signes que interactuen per generar sentit, una composició intencional. Per tant, l'il·lustrador treballa amb determinats colors, traços i perspectives per aconseguir un resultat concret.

Som capaços de captar aquest significat perquè els humans de qualsevol edat, fins i tot inconscientment, no veiem les imatges, sinó que les llegim; és a dir, les interpretem.

LÍNIA O
TRAÇ

FORMES

COLOR

COMPOSICIÓ

DISPOSICIÓ
DE LES
FIGURES

EL MARC

LÍNIA O TRAC

Segons com sigui la **línia** o **trac** genera diferents sensacions. Les línies corbes, per exemple, generen sensació de moviment, i els traços creuats, sensació de desordre.

FORMES

Els artistes poden jugar amb les **formes** perquè nosaltres captem l'essencial. El nostre cervell té tendència a completar les imatges i, per tant, no cal que ens les donin senceres.

COLOR

Aquestes són les teves emocions. Cadascuna té un color diferent...

El **color**, obviament, té un paper fonamental en la comunicació, ja que connecta molt directament amb el camp emocional de l'individu, a més de produir sensacions tèrmiques de fredor o escalfor. El color també es pot utilitzar en l'àlbum per diferenciar personatges o per destacar elements determinats.

COMPOSICIÓ

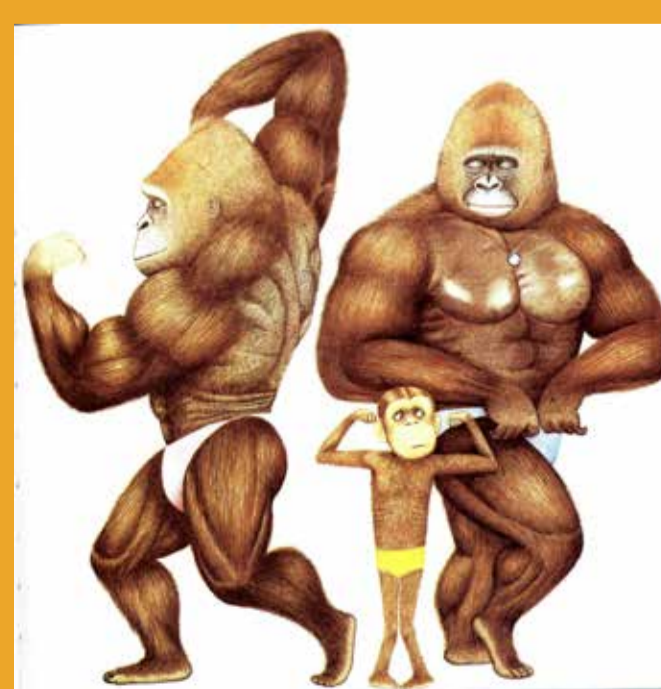
La **composició** de les pàgines marca el ritme al lector. Cal triar-se en cada pàgina o doble pàgina com una unitat de significat. Si la il·lustració n'ocupa dues, el lector passarà pàgina més lentament. Si hi ha més text, el pas de pàgina també és més lent. En canvi, si comencem una frase en una pàgina i l'acabem en la següent, accelerarem el ritme del lector.

EL MARC

Igualment, les pàgines poden ser amb **marc** o a sang, i també té un significat. Normalment l'il·lustrador ens capbussa en mons interiors dels personatges utilitzant el recurs de submergir-nos en pàgines sense marc, infinites, i ens torna al llibre utilitzant els marcs.

DISPOSICIÓ DE LES FIGURES

Segons la **disposició de les figures** en la pàgina i l'ús de tècniques pictòriques com la llum, les ombres o les textures, es dona sensació de profunditat, volum, etc., i ens marca el punt de vista i la interpretació.

LA RELACIÓ ENTRE EL TEXT I LA IMATGE

El tret distintiu dels àlbums és la preponderància de la imatge i la simbiosi dels dos codis (lèxic i visual), entre els quals s'estableixen diferents tipus de relacions. Les més importants són:

COMPLEMENTARIETAT

CONTRAPUNT

SIMBOLISME

DISCONTINUITAT

INTERTEXTUALITAT

METAFICCIÓ

Complementarietat

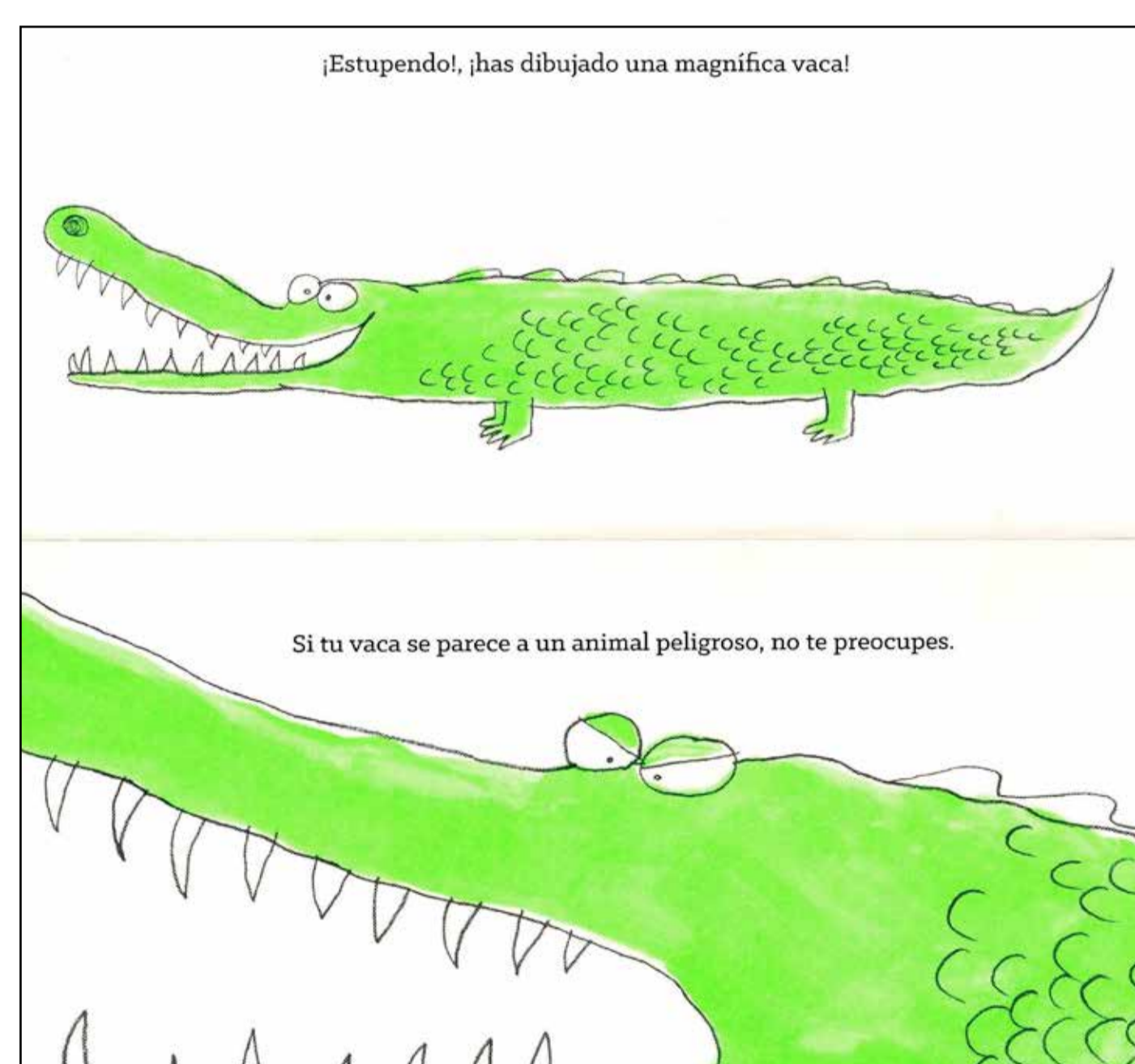
La il·lustració omple els buits que deixa la paraula o a la inversa. Ambdues es relacionen i es complementen.

Altes, Marta. *No!* Barcelona: Thule, 2014.

Contrapunt

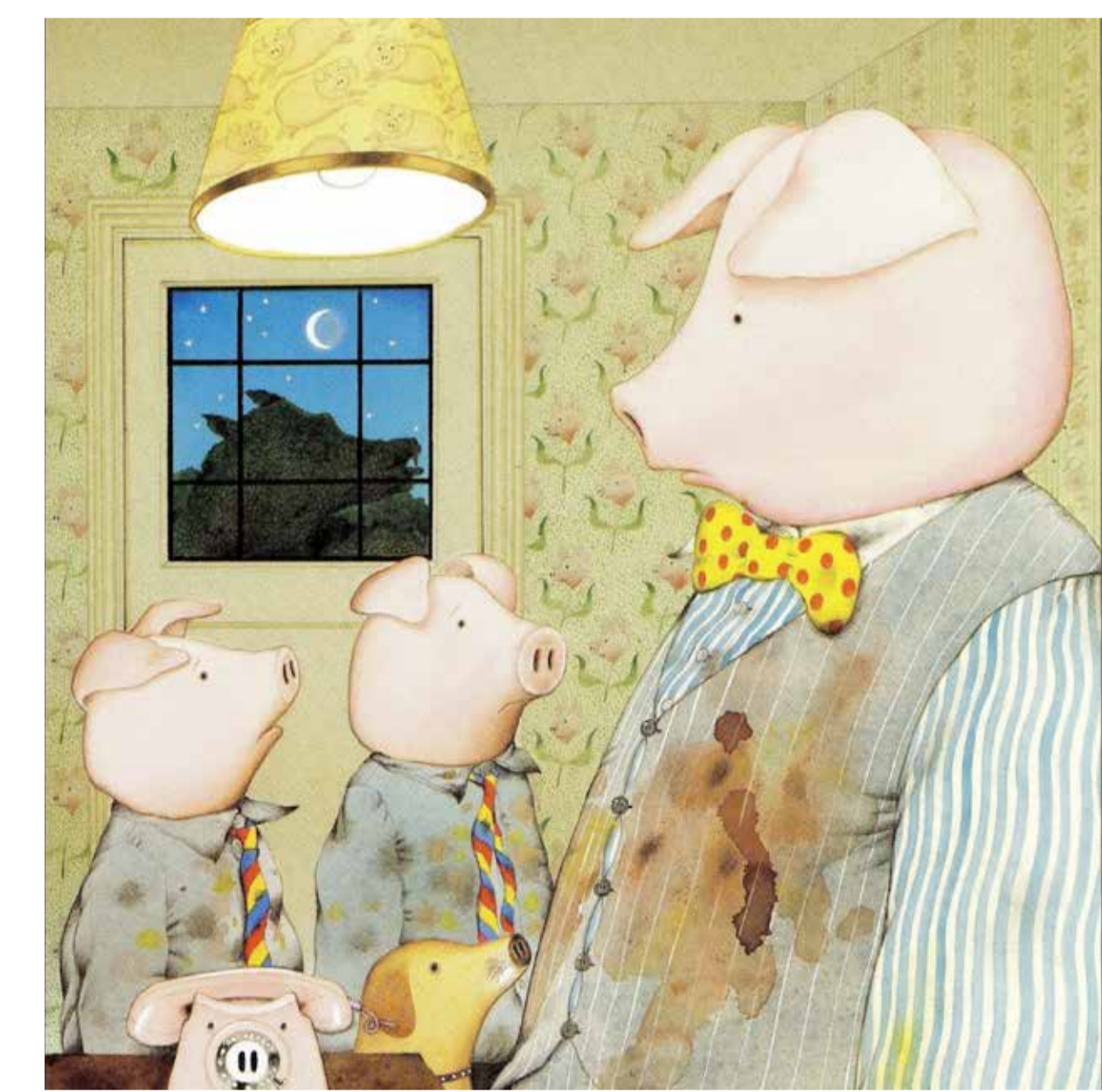
La paraula i la imatge expliquen històries diferents o es contradiuen. Són els àlbums irònics, en els quals es generen dues històries paral·leles, coexistents.

Rice, Hélène; Badel, Ronan. *El mejor libro para aprender a dibujar una vaca.* Albolote: Barbara Fiore, 2015.

Simbolisme

A través de l'ús d'elements inanimats o animats, la història ens remet a altres interpretacions.

Browne, Anthony. *El llibre dels porcs.* Pontevedra: Kalandraka, 2013.

Discontinuitat

La narrativa dels dos codis (text i imatge) es construeix passant constantment d'un a l'altre per conformar el significat.

McKenna, Martin. *El pap mascota.* Barcelona: Barcanova, 2017.

Intertextualitat

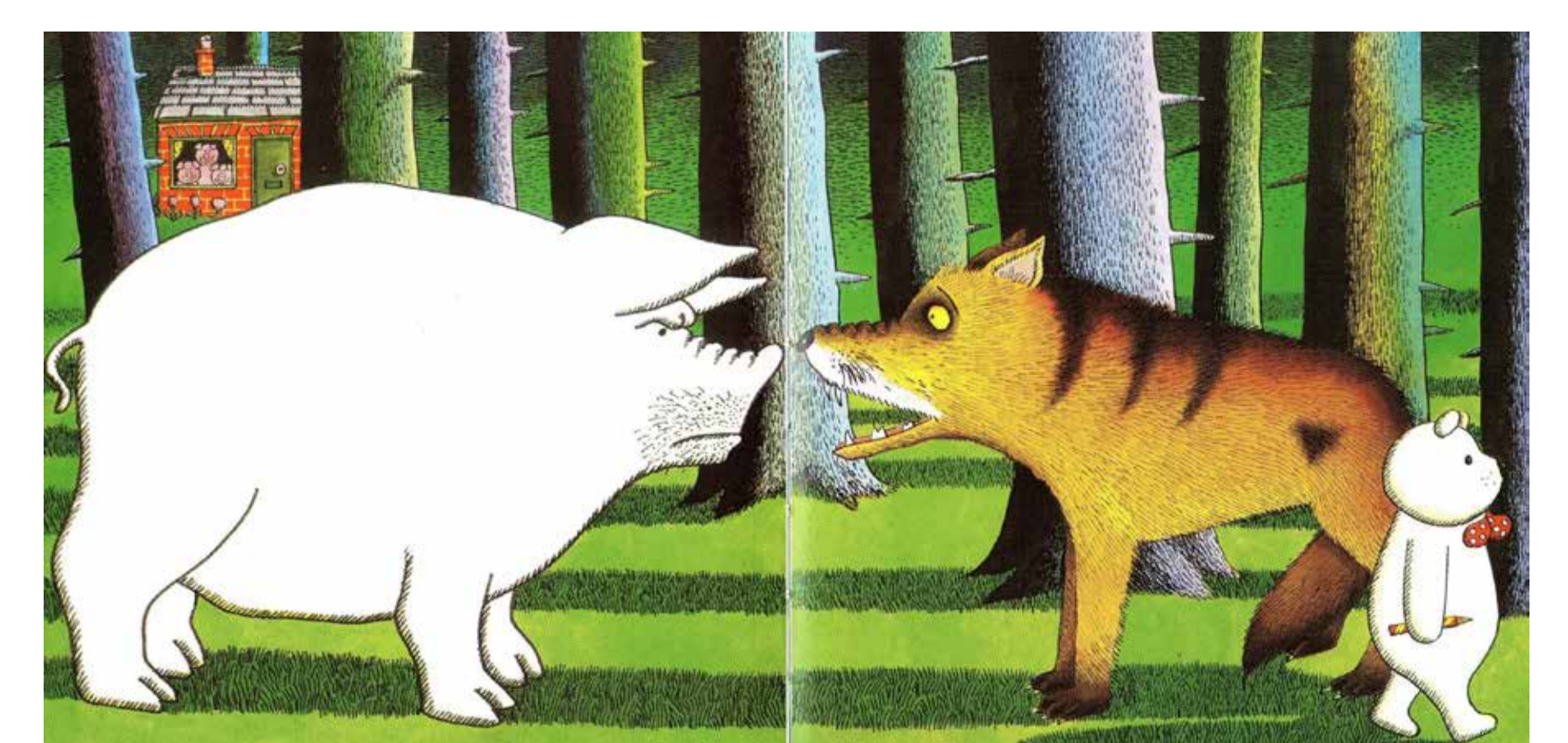
Apareixen al·lusions, homenatges o referències a altres obres (siguin de cinema, televisió, pintura o literatura).

Browne, Anthony. *El túnel* [traducció de Carmen Esteve]. Mèxic DF: Fondo de Cultura Económica, 2012.

Metaficció

La trobem en llibres que parlen de llibres. Aquests tipus d'obres juguen amb arguments o personatges de contes clàssics i n'alteren el final o el significat.

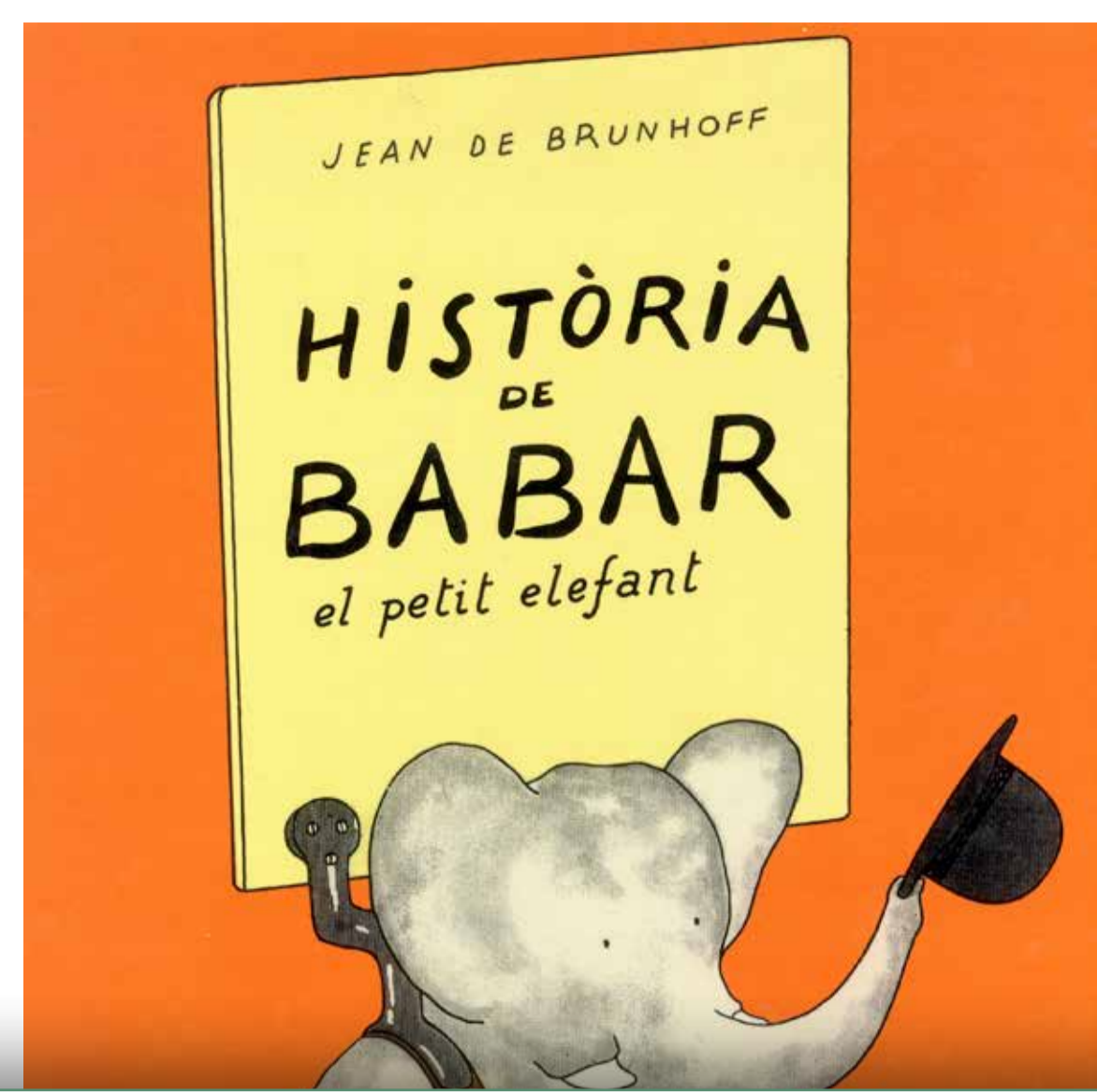
Browne, Anthony. *Un cuento de oso* [traducció de Carmen Esteve]. Mèxic DF: Fondo de Cultura Económica, 2003.

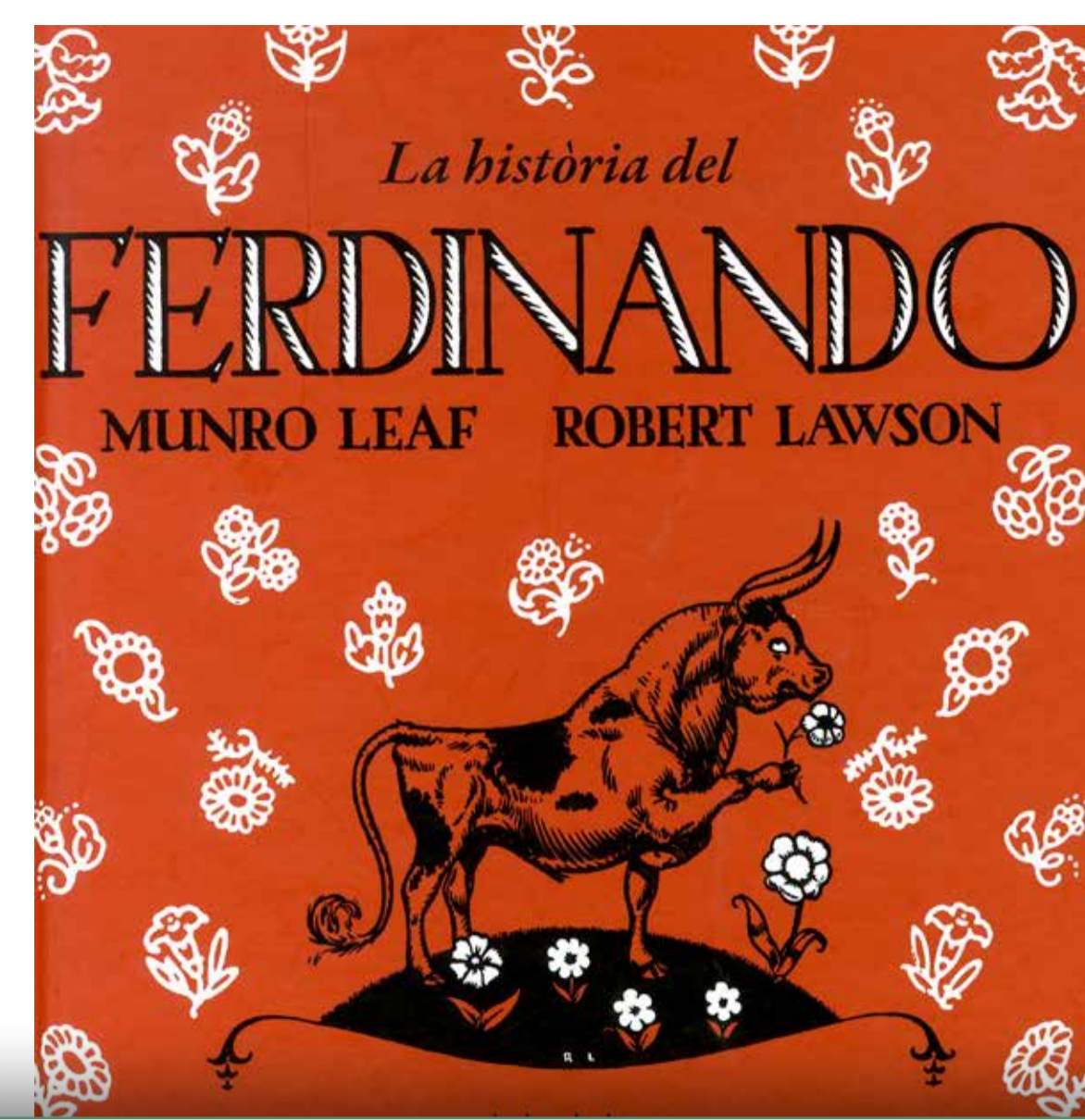
ANYS TRENTA I QUARANTA

Història de Babar el petit elefant, de Jean de Brunhoff.

ANYS TRENTA I QUARANTA

La història del Ferdinando, de Munro Leaf i Robert Lawson.

ANYS TRENTA I QUARANTA

Nunca contentos, de Bruno Munari.

ANYS CINQUANTA I SEIXANTA

El petit Blau i el petit Groc, de Leo Lionni.

ANYS CINQUANTA I SEIXANTA

Allà on viuen els monstres, de Maurice Sendak.

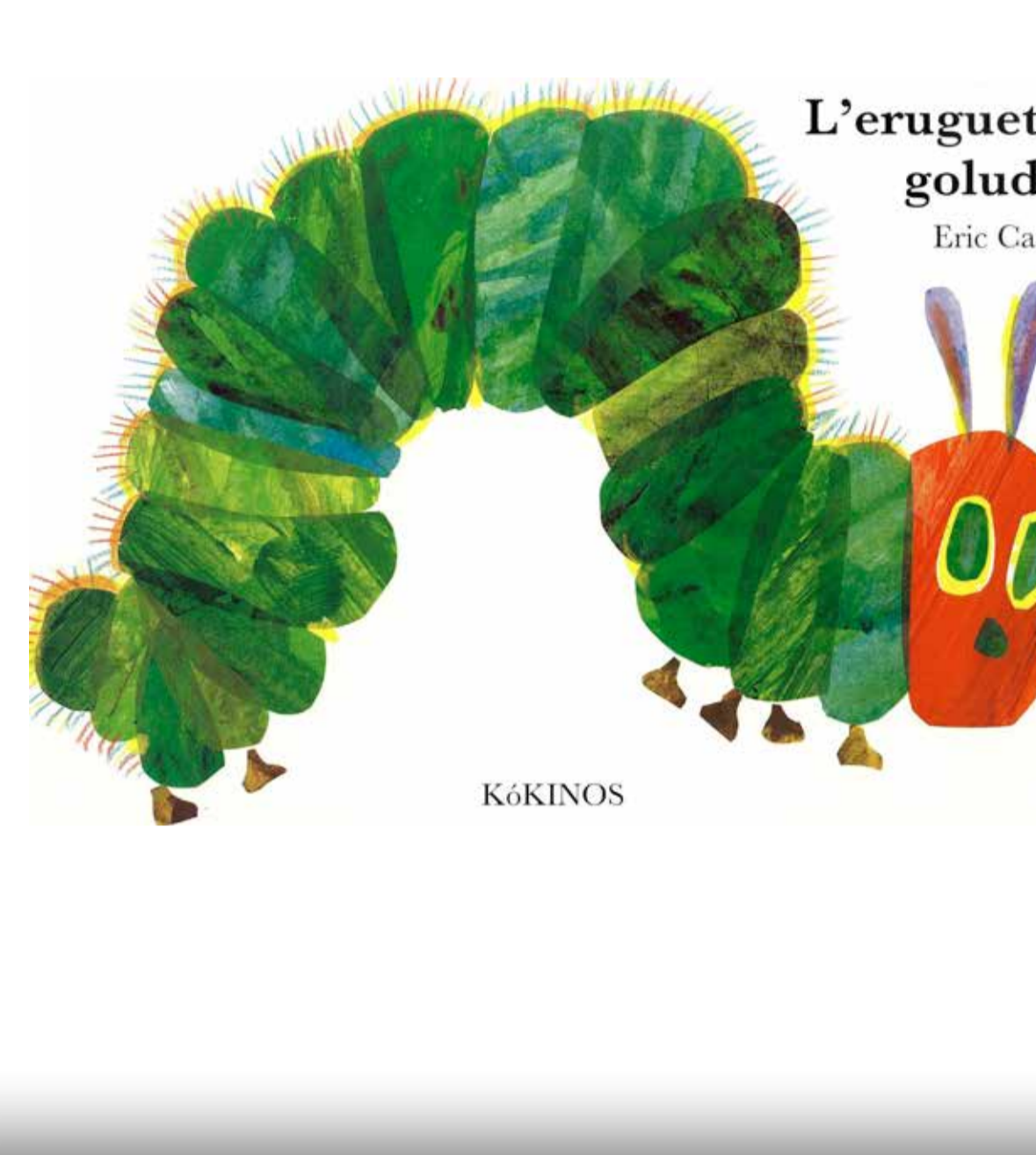
ANYS CINQUANTA I SEIXANTA

Els tres bandits, de Tomi Ungerer.

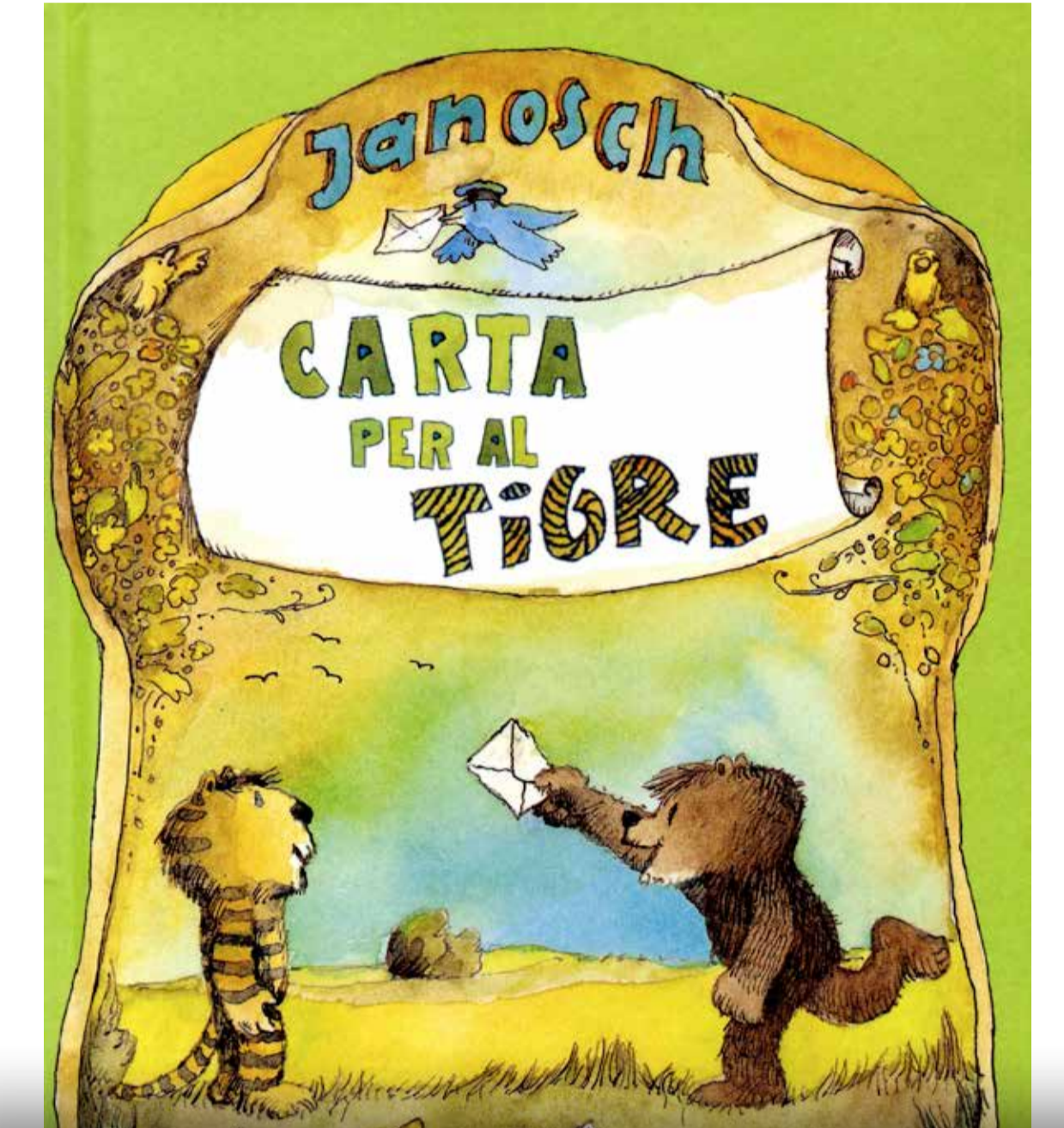
ANYS CINQUANTA I SEIXANTA

L'erugeta goluda, d'Eric Carle.

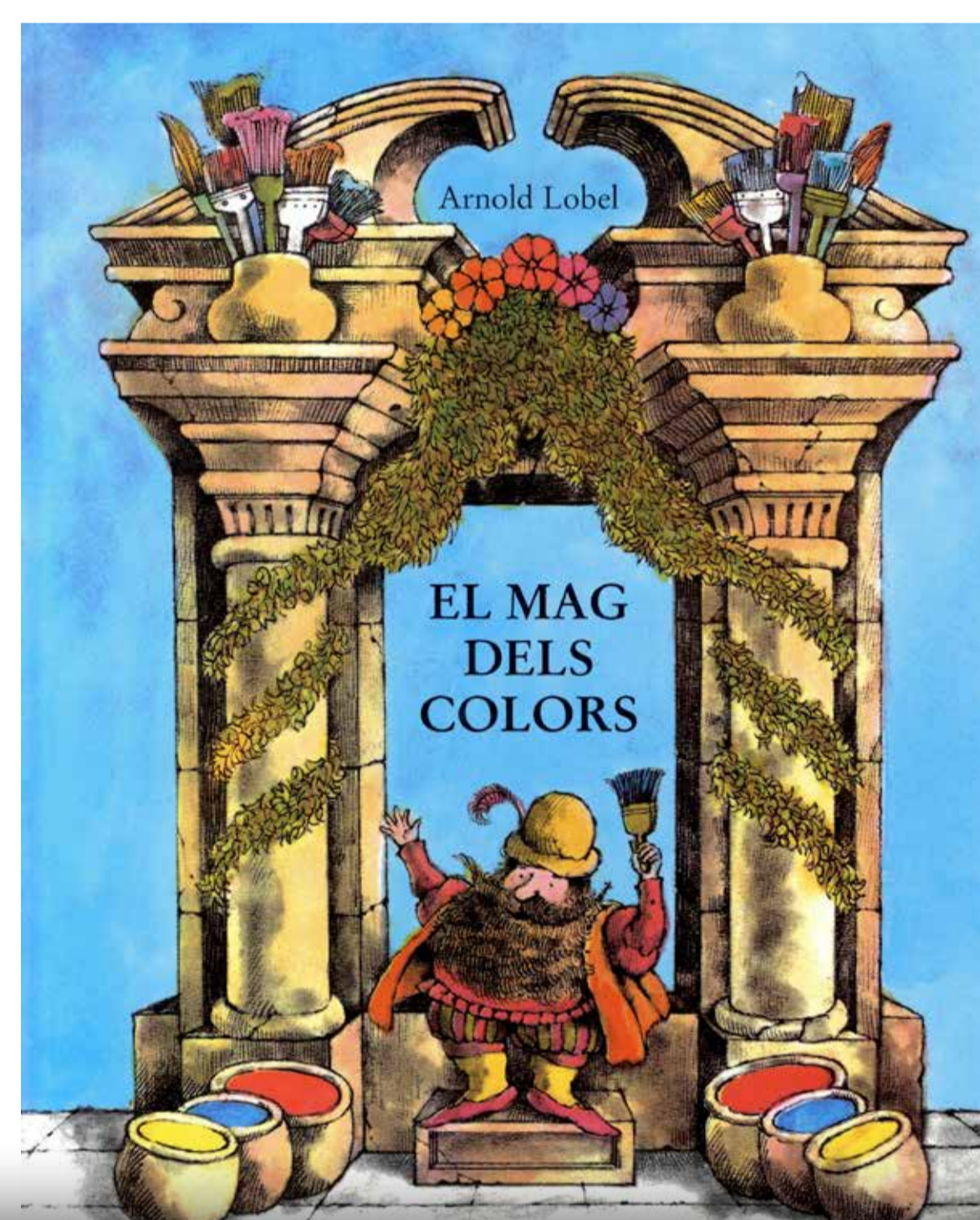
ANYS SETANTA I VUITANTA

Carta per al tigre, de Janosch.

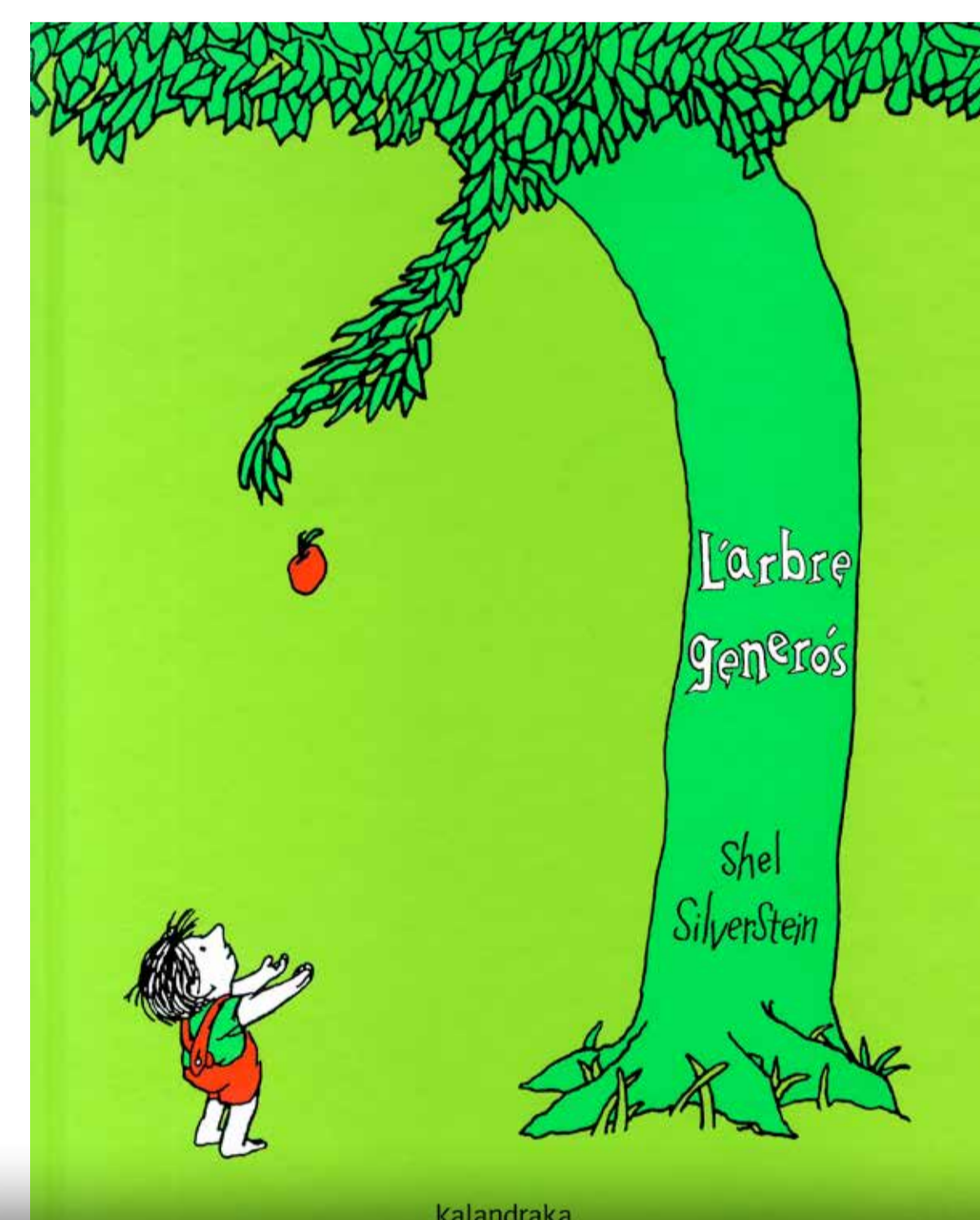
ANYS SETANTA I VUITANTA

El mag dels colors, d'Arnold Lobel.

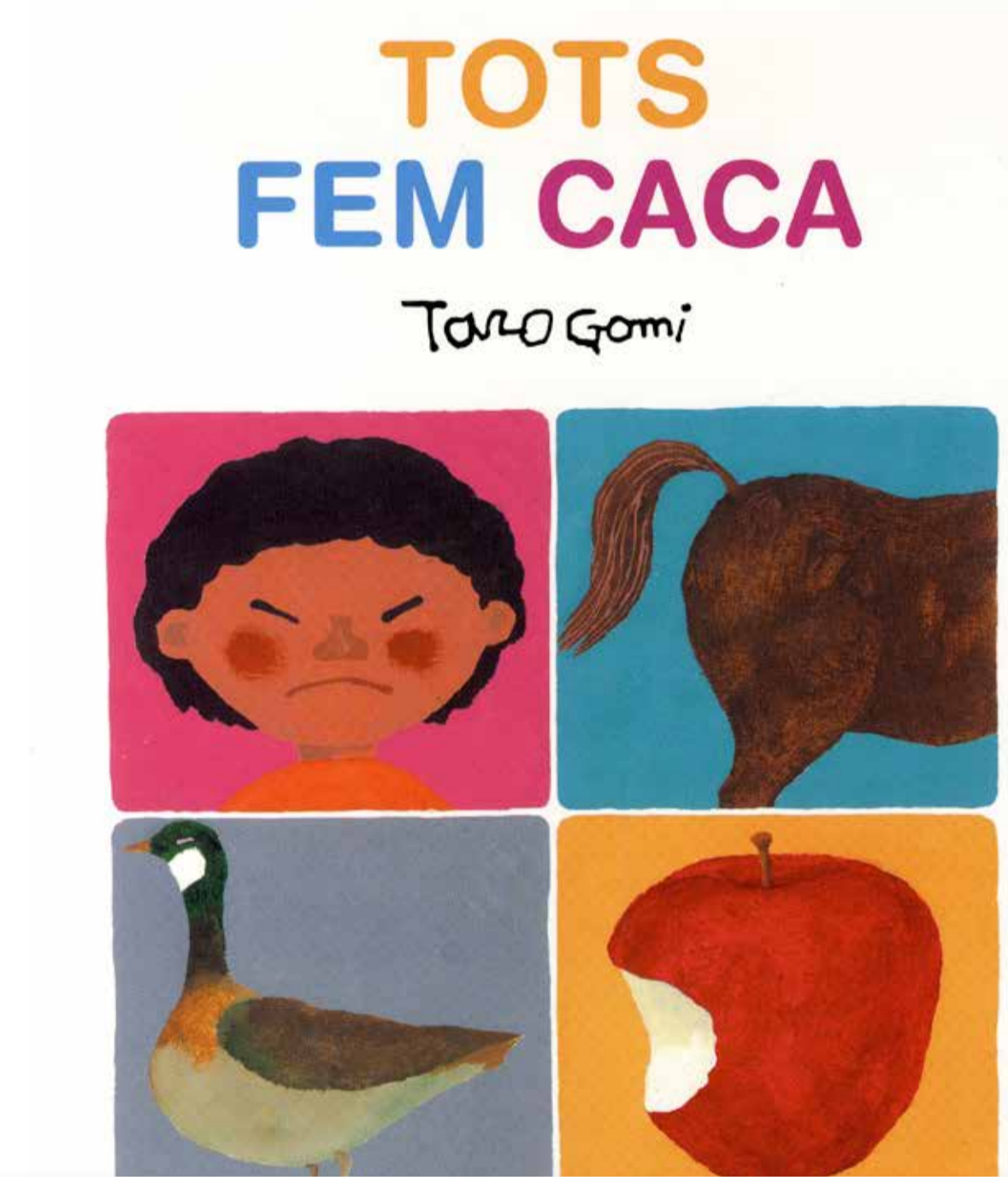
ANYS SETANTA I VUITANTA

L'arbre generós, de Shel Silverstein.

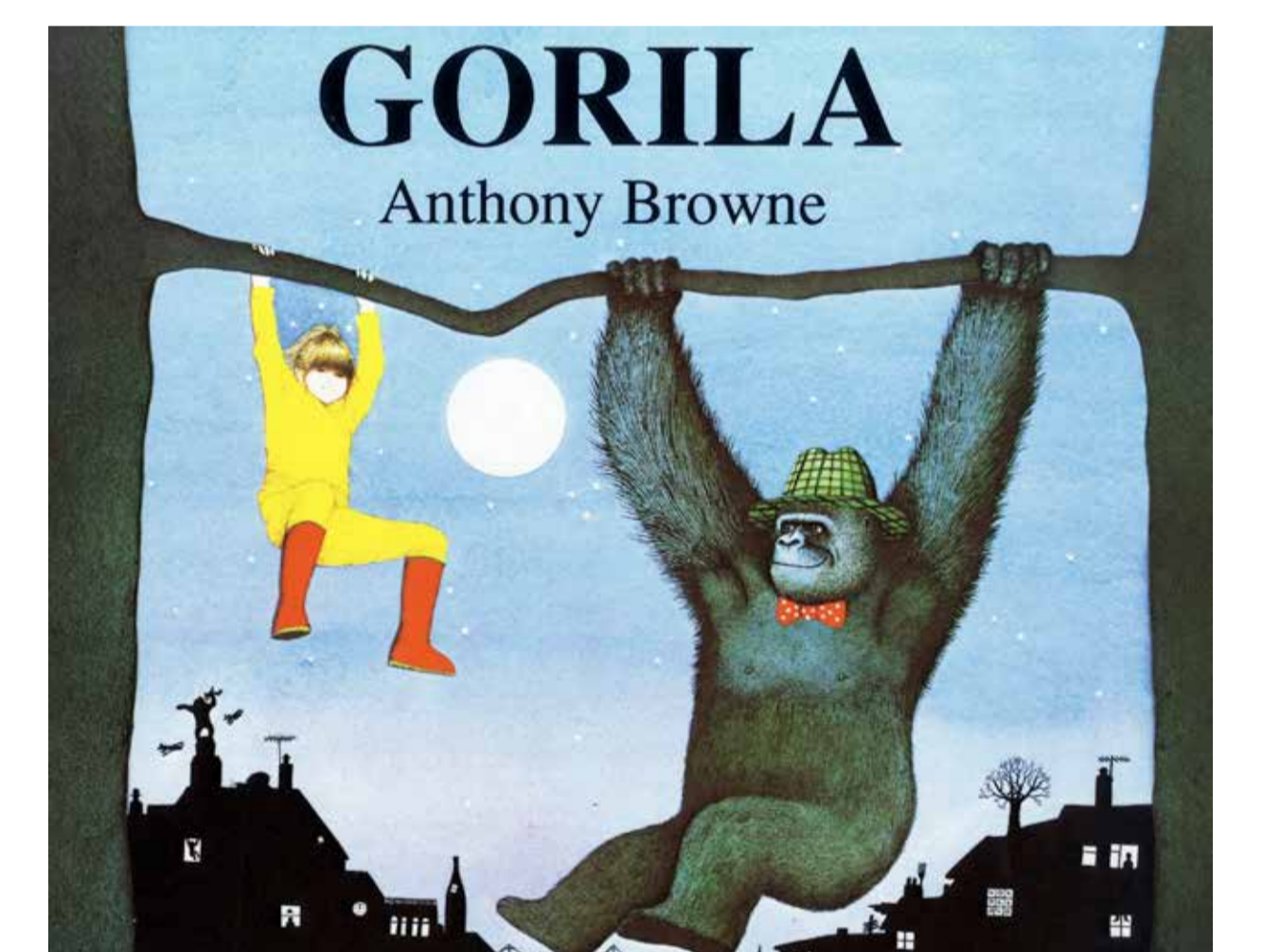
ANYS SETANTA I VUITANTA

Tots fem caca, de Taro Gomi.

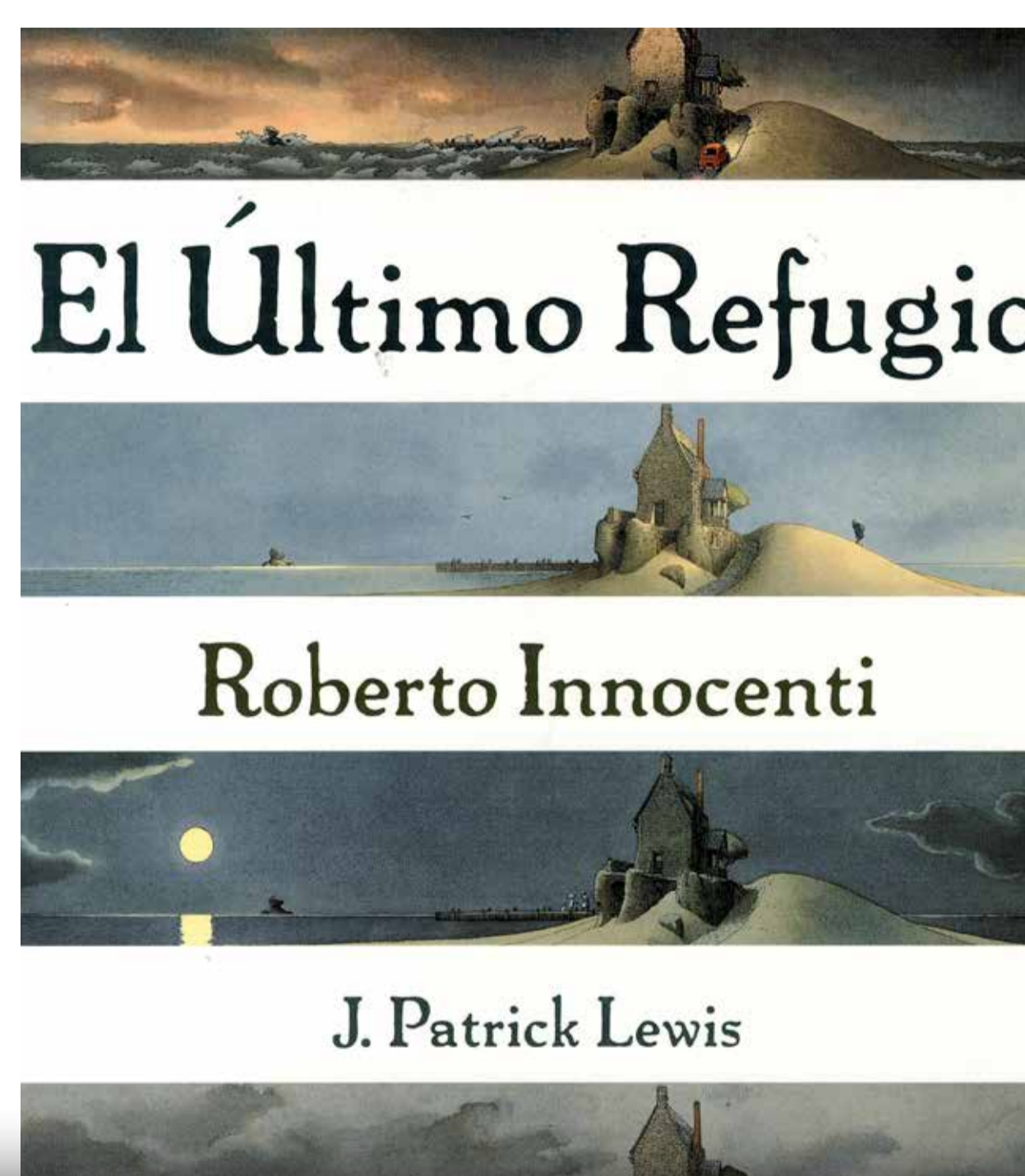
DELS ANYS VUITANTA FINS AVUI

Gorila, d'Anthony Browne.

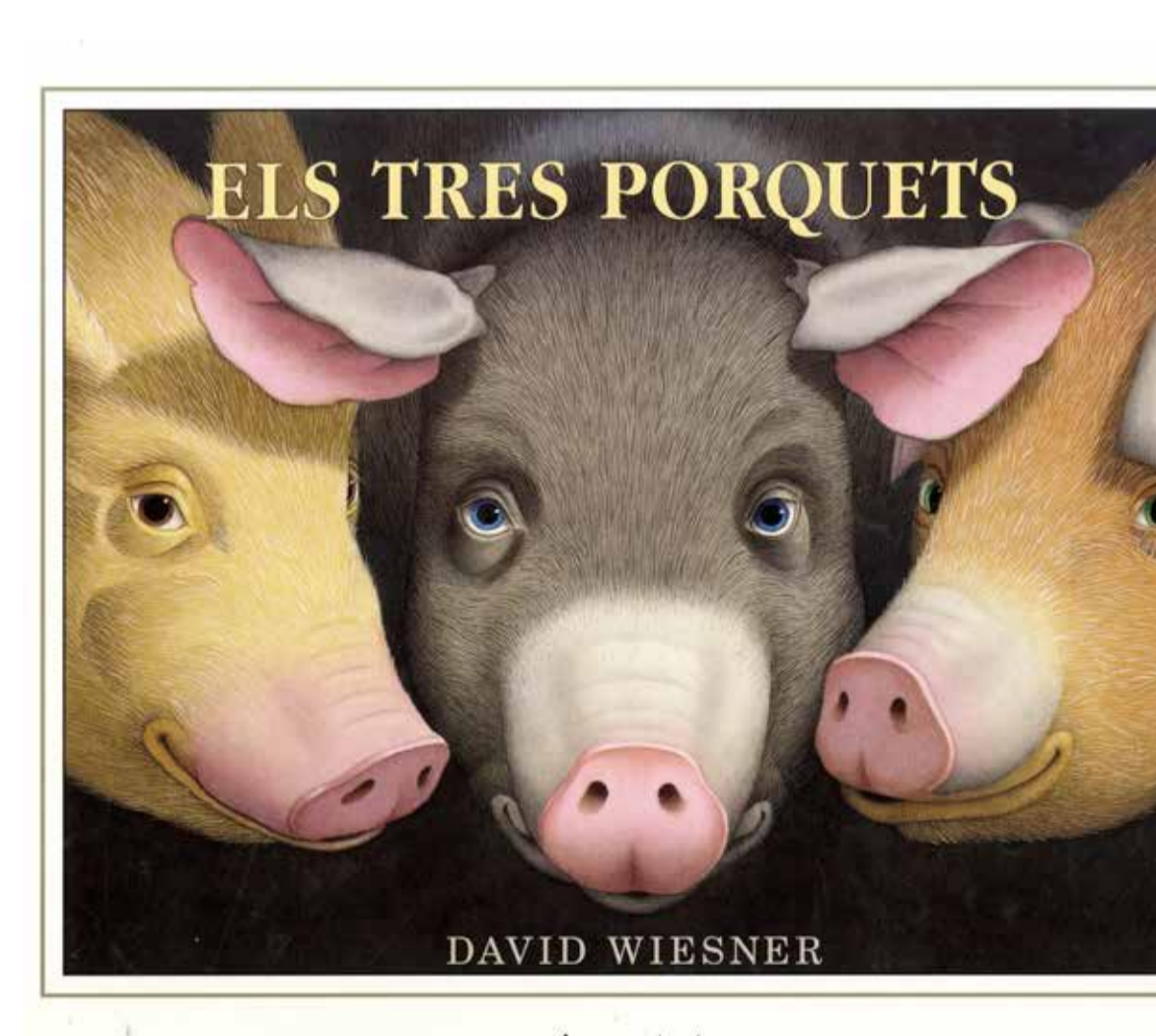
DELS ANYS VUITANTA FINS AVUI

El Último Refugio, de Roberto Innocenti.

DELS ANYS VUITANTA FINS AVUI

Els tres porquets, de David Wiesner.

DELS ANYS VUITANTA FINS AVUI

L'arbre vermell, de Shaun Tan.

DELS ANYS VUITANTA FINS AVUI

Desencuentros, de Jimmy Liao.

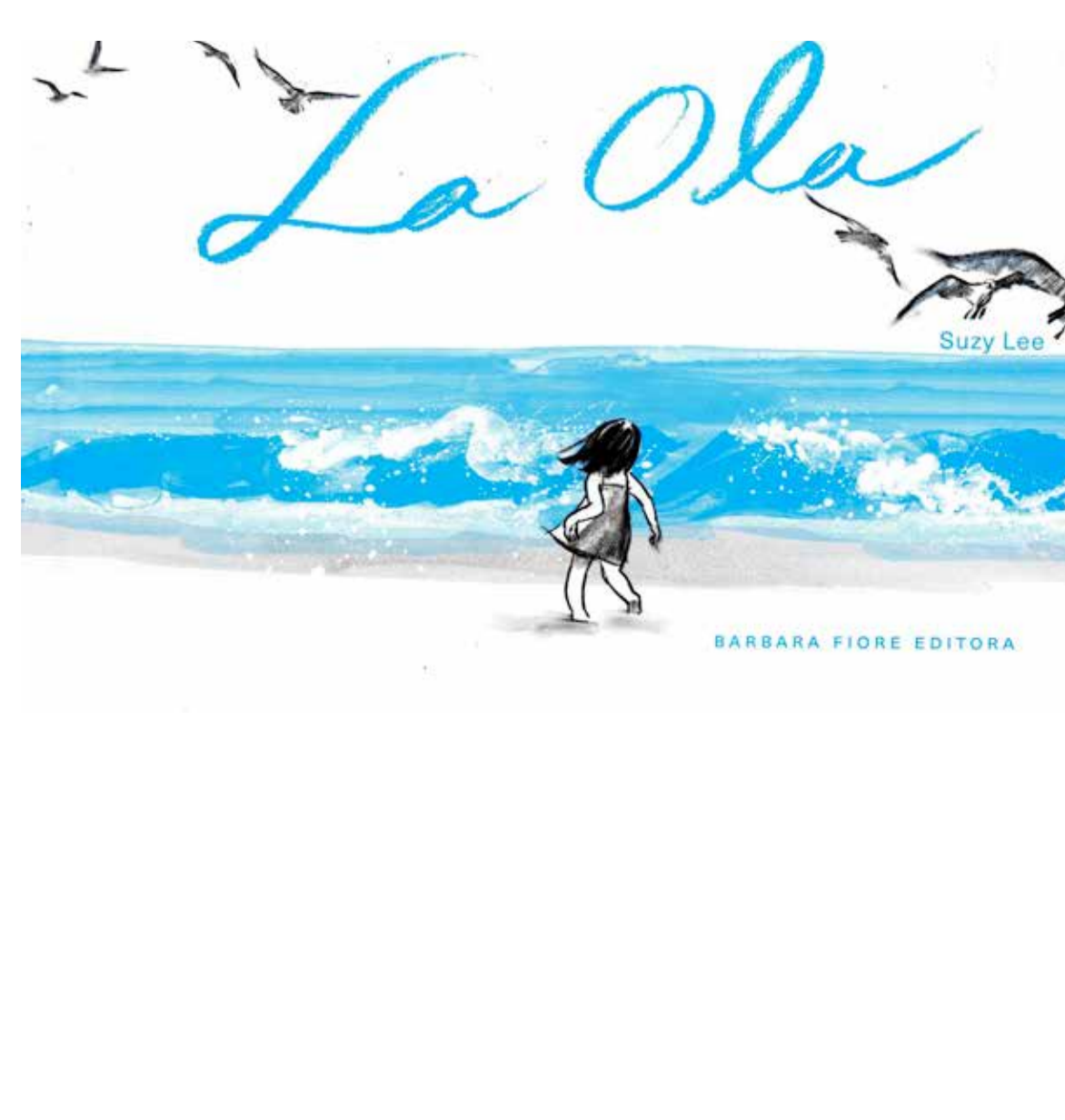
DELS ANYS VUITANTA FINS AVUI

Perdut i trobat, d'Oliver Jeffers.

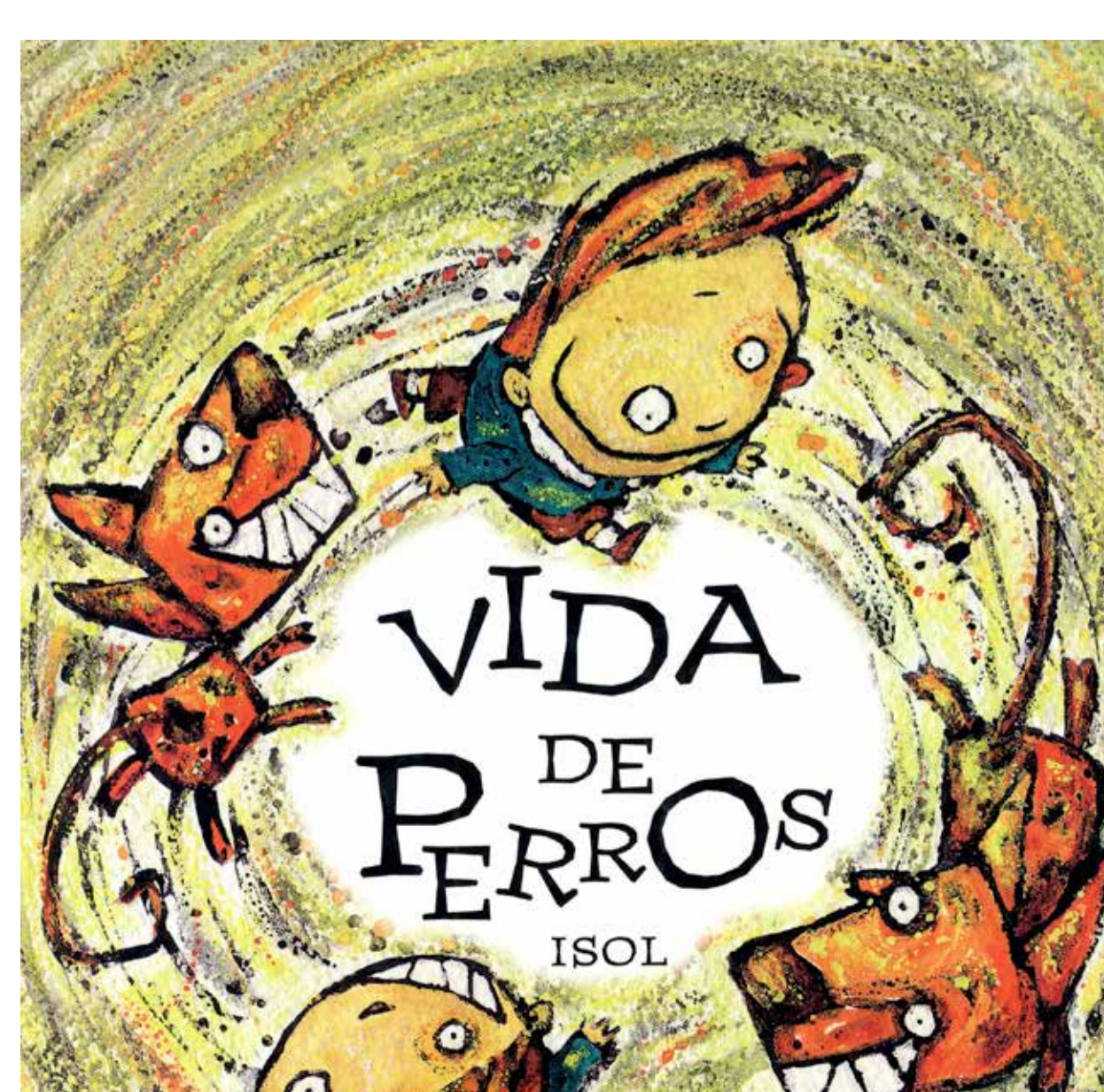
DELS ANYS VUITANTA FINS AVUI

La ola, de Suzy Lee.

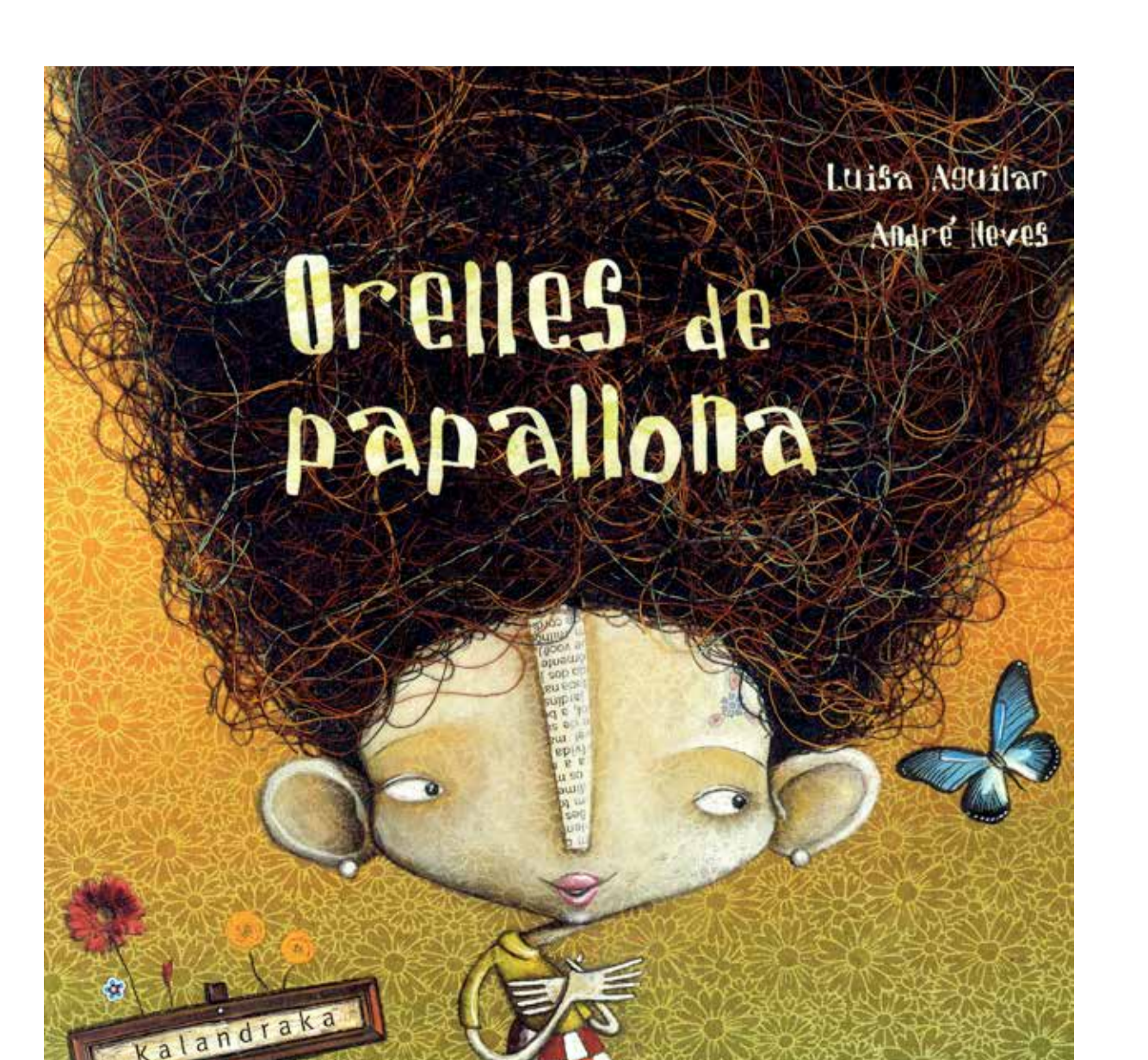
DELS ANYS VUITANTA FINS AVUI

Vida de perros, d'Isol.

DELS ANYS VUITANTA FINS AVUI

Orelles de papallona, d'André Neves.

ÉS UN ÀLBUM, AIXÒ?

Agafa un llibre i intenta veure si es tracta d'un àlbum o no. Segueix els passos, respon les preguntes i aviat descobriràs què és. És un àlbum?

Mira la coberta i la contracoberta

- Estan relacionades?
- T'expliquen alguna cosa o pots intuir de què va?
- Pots encadenar la història?

Mira les guardes

- T'aporten informació?

Mira la pàgina de crèdits

- Hi ha algun dibuix?
- Et dona algun tipus d'informació sobre el que hi pot haver a l'interior del llibre?

Llegeix sense mirar les imatges

- Has pogut entendre tota la història?
- En alguna pàgina s'ha referit a una acció, objecte, personatge o cosa que no sabies què era?

Llegeix mirant les imatges

- Hi ha informació a les imatges que no et dona el text?
- Les imatges et transporten? Et fan imaginar millor els escenaris, el context, l'ambient, el clima, les sensacions?
- Descobreixes més clarament quin és el protagonista de la història i com és?

Ara que saps la història...

- Podries «llegir» i reconstruir el llibre sense el text?, com si les pàgines fossin una seqüència d'imatges, a la manera d'una pel·lícula antiga, de l'època dels orígens del cinema?
- Trobes que cada pàgina sembla un escenari, una seqüència d'una pel·lícula, i que el pas de pàgina es fa d'una forma natural?

Si has contestat que **SÍ**,
segurament és un àlbum.

Si has contestat que **NO**,
encara pot ser un àlbum.

Si has contestat que **SÍ**,
segurament és un àlbum.

Si has contestat que **NO**,
encara pot ser un àlbum.

Si has contestat que **SÍ**,
segurament és un àlbum.

Si has contestat que **NO**,
encara pot ser un àlbum.

Si has contestat que **SÍ**,
és segur que no es tracta
d'un àlbum, o en tot cas
es tracta d'un àlbum mal
resolt.

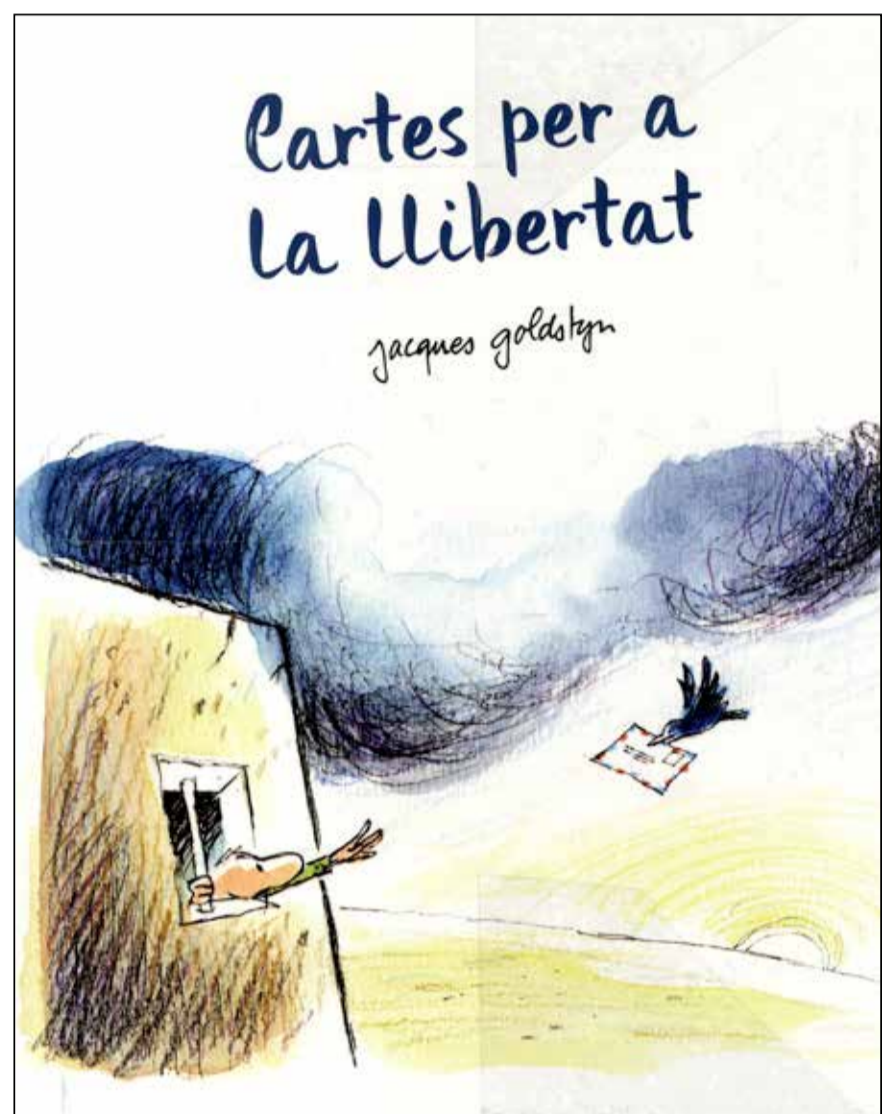
Si has contestat que **NO**,
potser és un àlbum. Mira
si la resposta és a les
il·lustracions. Si ara l'has
entès, anem per bon
camí.

Si has contestat que **SÍ**,
enhorabona!!! Et trobes
davant d'un d'aquests
artefactes sorprenents.

Si has contestat que **SÍ**,
enhorabona!!! Es tracta
de l'àlbum perfecte, una
d'aquelles fantàstiques
peces d'enginyeria en les
quals tot encaixa.

TEMÀTICA

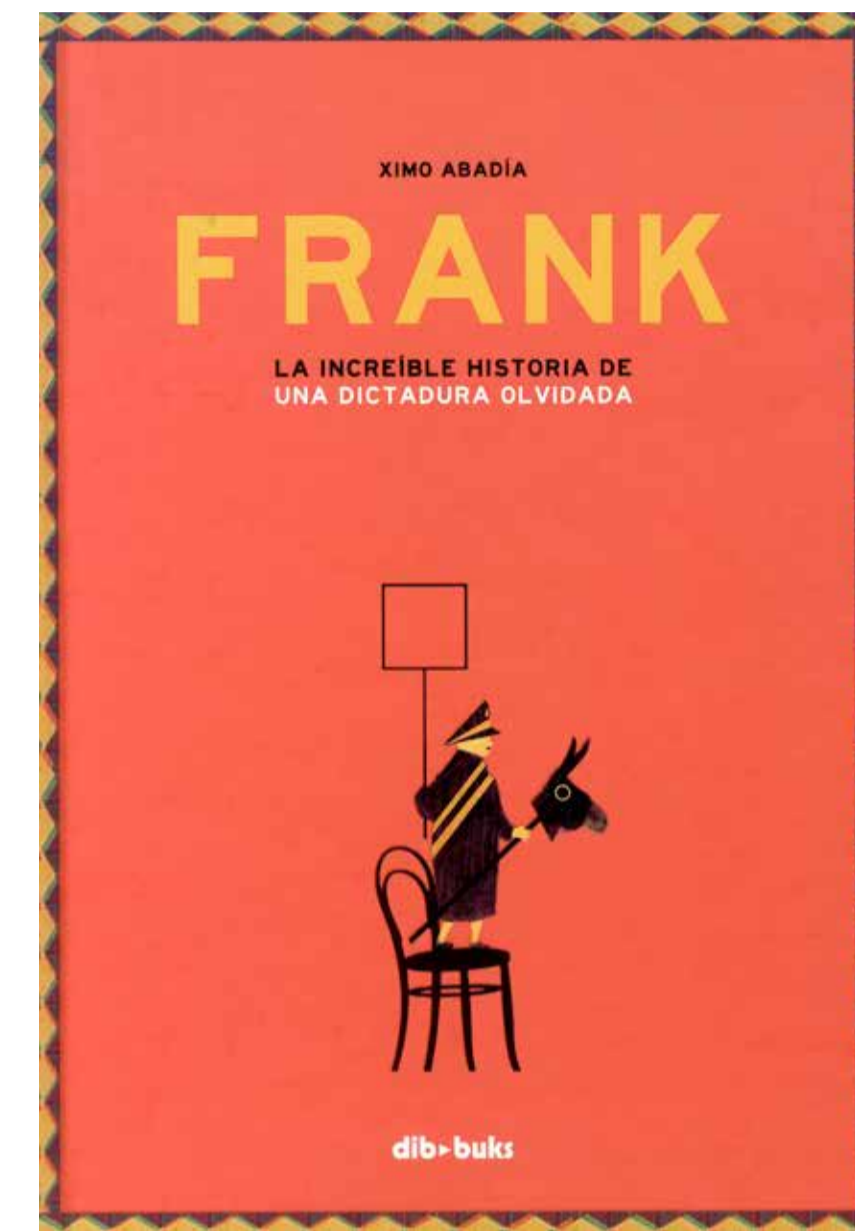
L'àlbum il·lustrat pot ser un bon punt de partida per tractar i educar petits i grans sobre temes tan interessants com són:

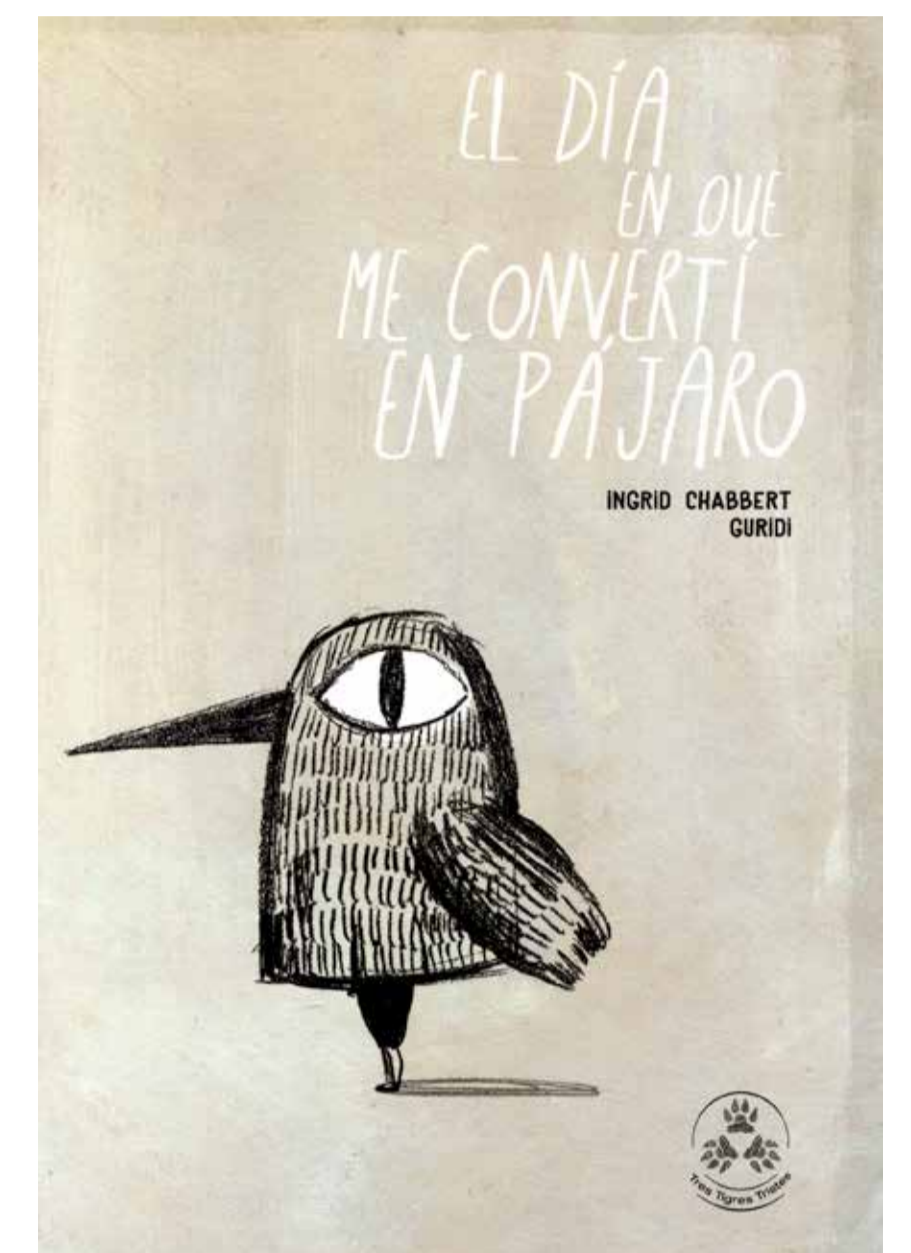
Goldstyn, Jacques. *Cartes per a la llibertat*. Sant Cugat del Vallès: Símbol, 2018.

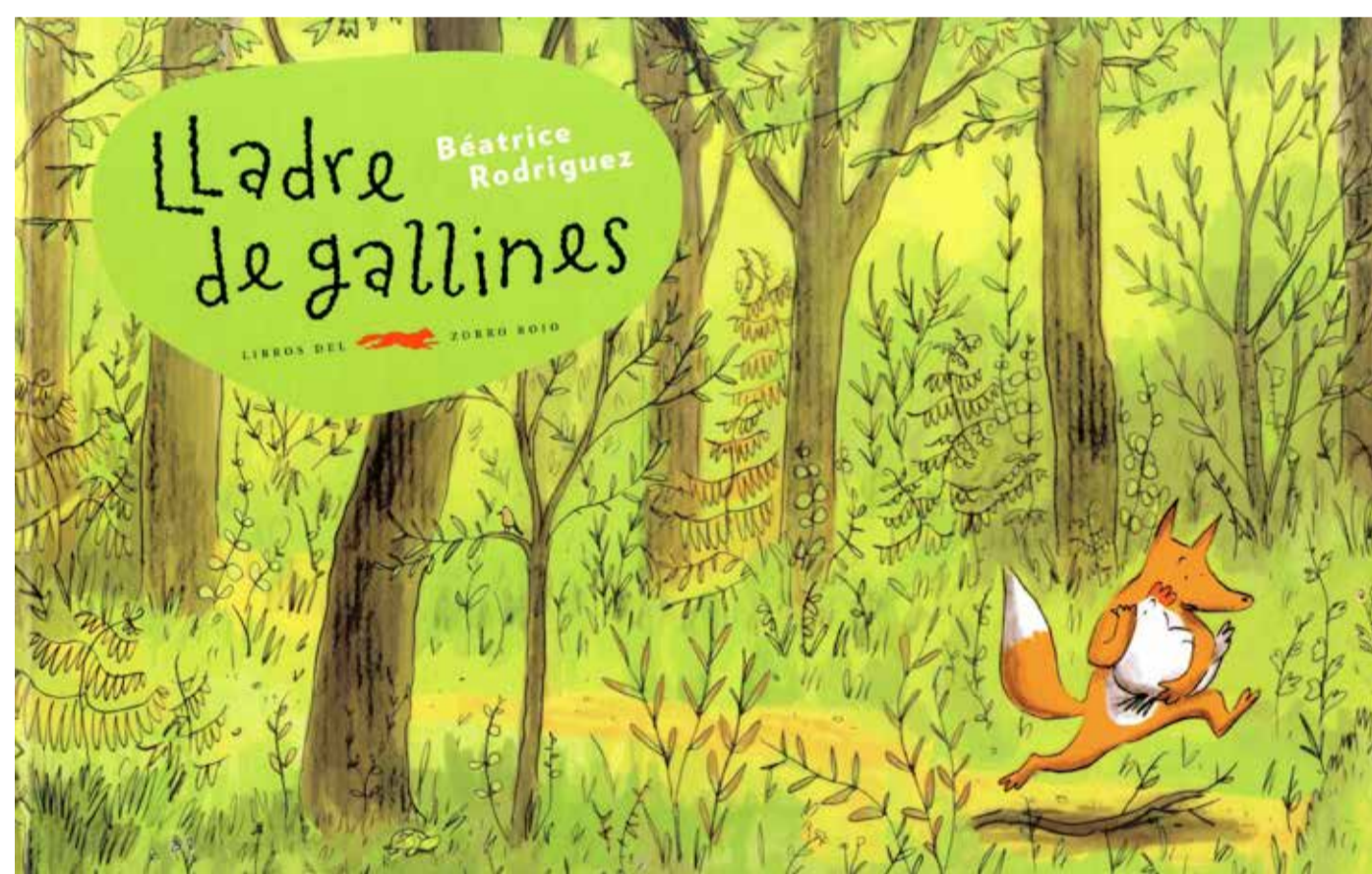
Sanna, Francesca. *El viatge*. Madrid: La Petita Impedimenta, 2016.

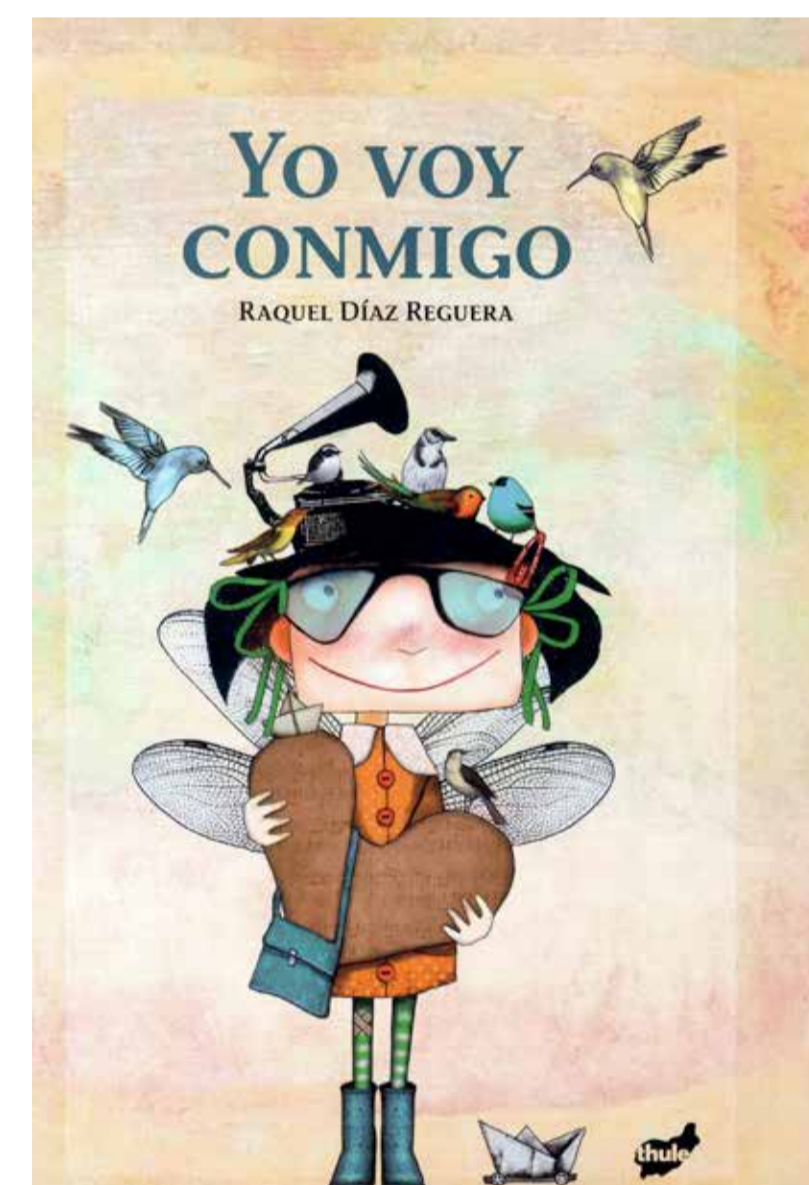
Abadia, Ximo. *Frank. La increíble historia de una dictadura olvidada*. Madrid: Dibbuks, 2018.

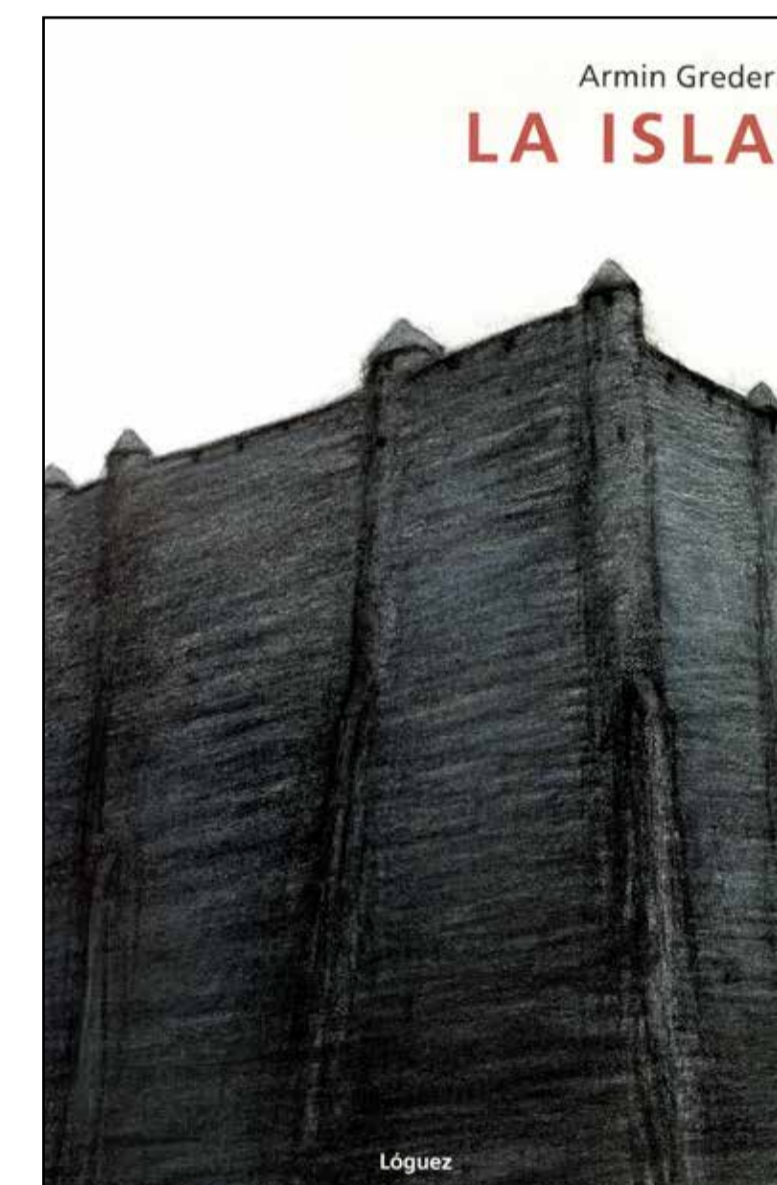
Chabbert, Ingrid; Nieto, Raúl [il.]. *El día en que me convertí en pájaro*. Sevilla: Tres Tigres Tristes, 2015.

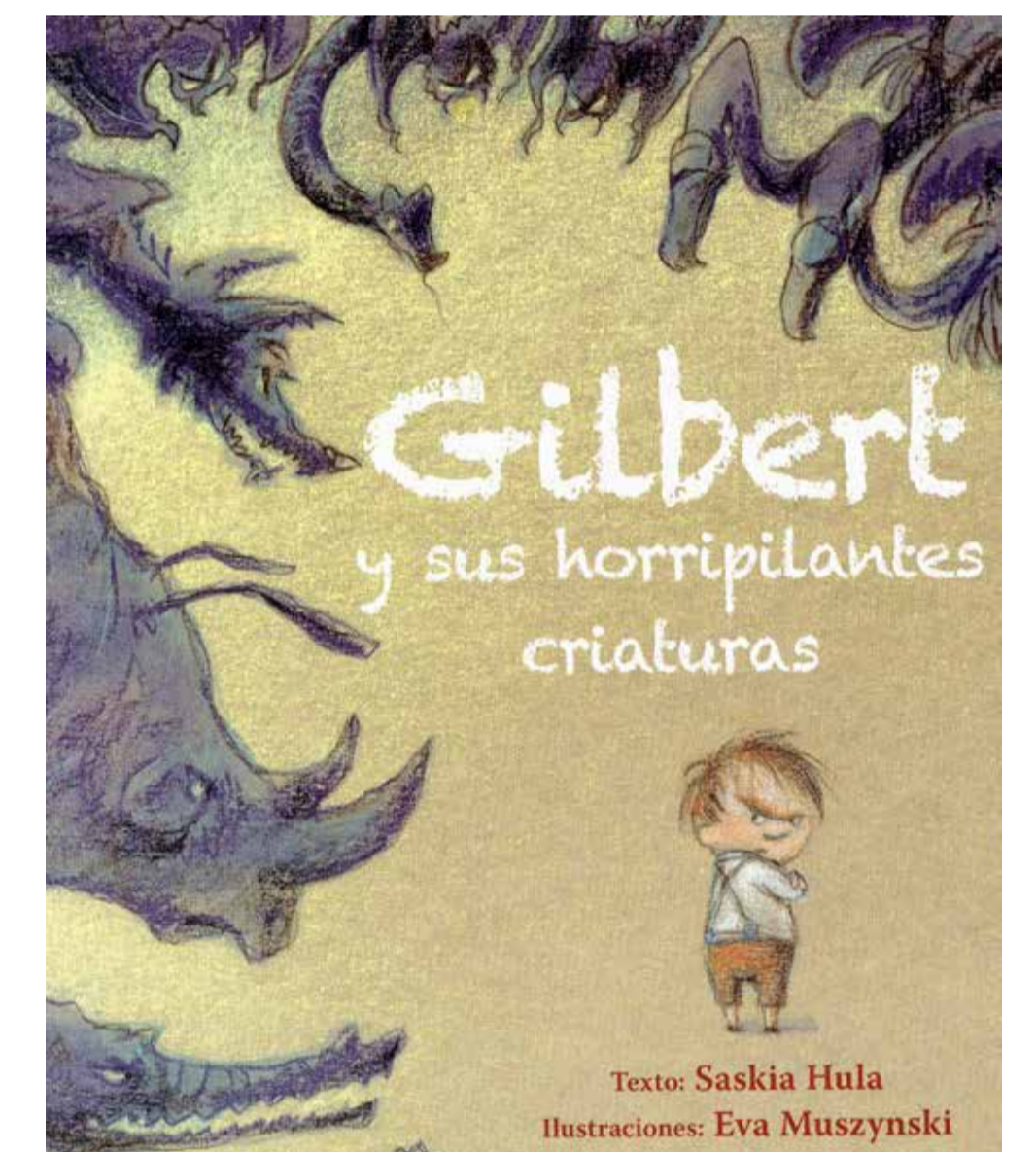
Rodríguez, Béatrice. *Lladre de gallines*. Barcelona: Libros del Zorro Rojo, 2015.

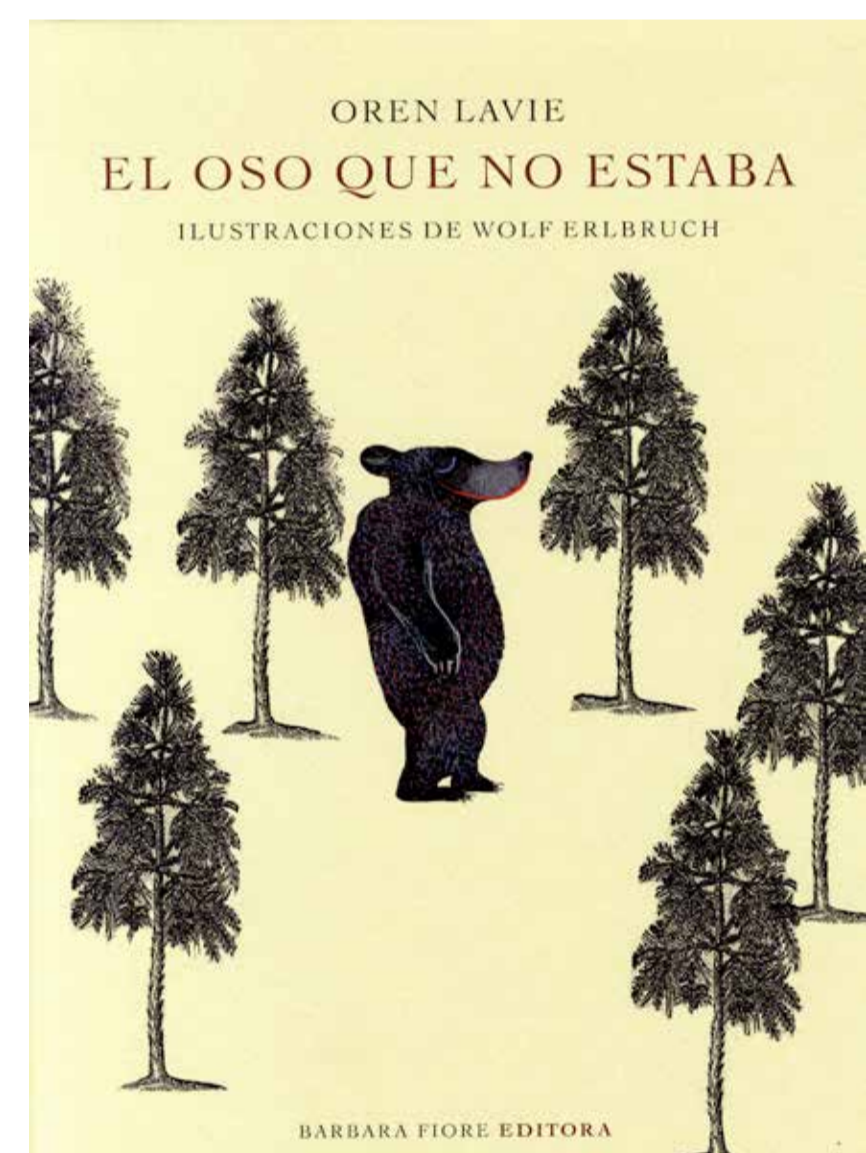
Díaz Reguera, Raquel. *Yo voy conmigo*. Barcelona: Thule, 2015.

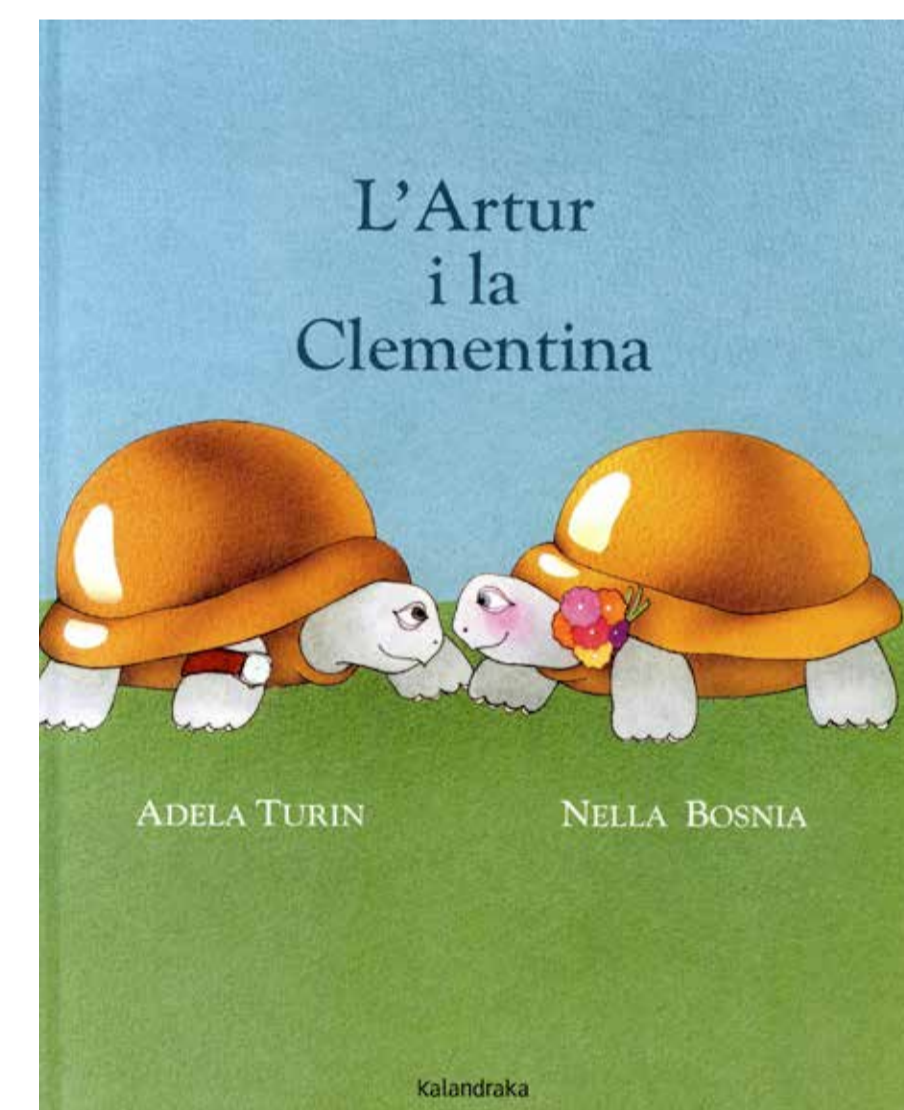
Greder, Armin. *La Isla, una historia cotidiana*. Salamanca: Lóguez, 2003.

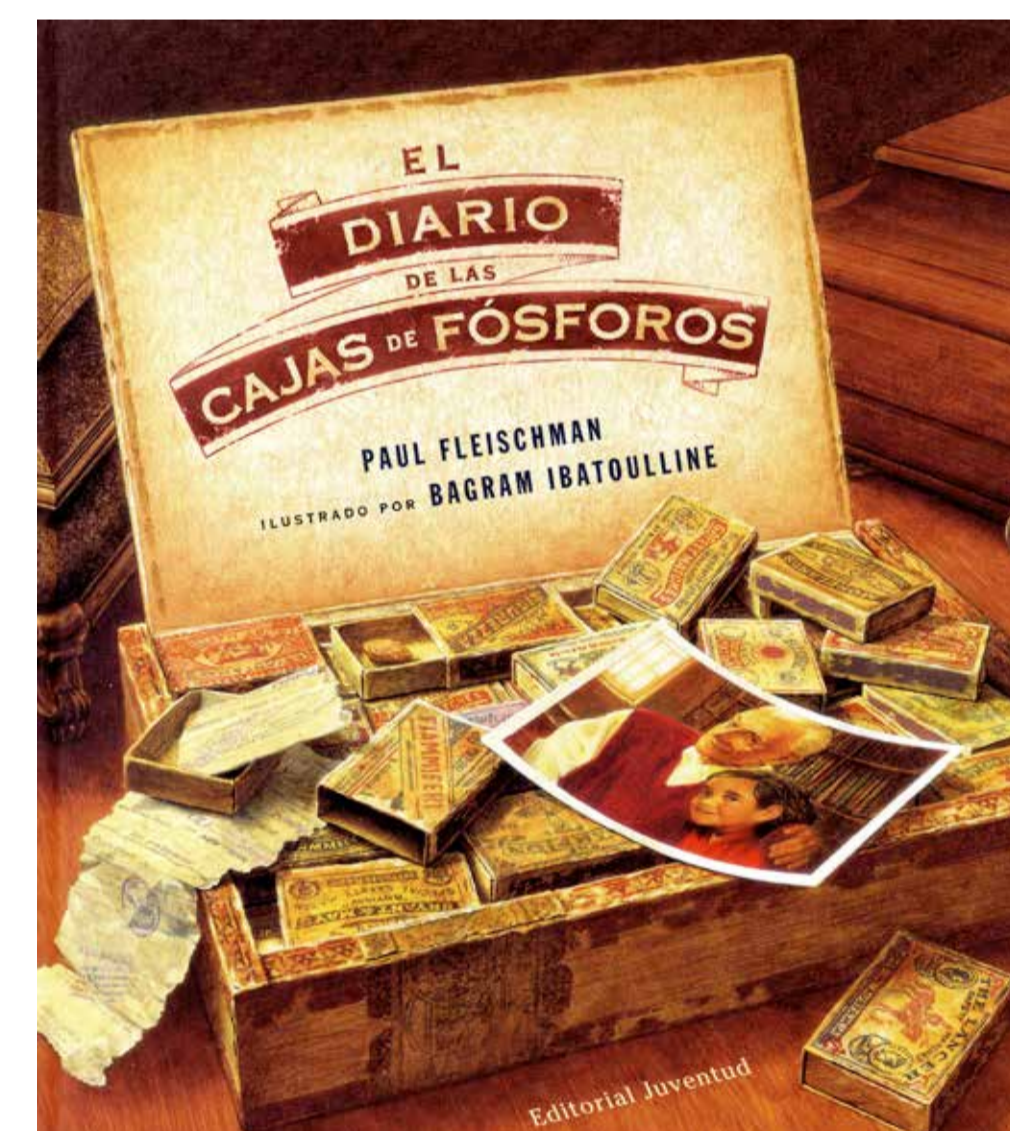
Hula, Saskia; Muszynski, Eva [il.]. *Gilbert y sus horripilantes criaturas*. Barcelona: Picarona, 2016.

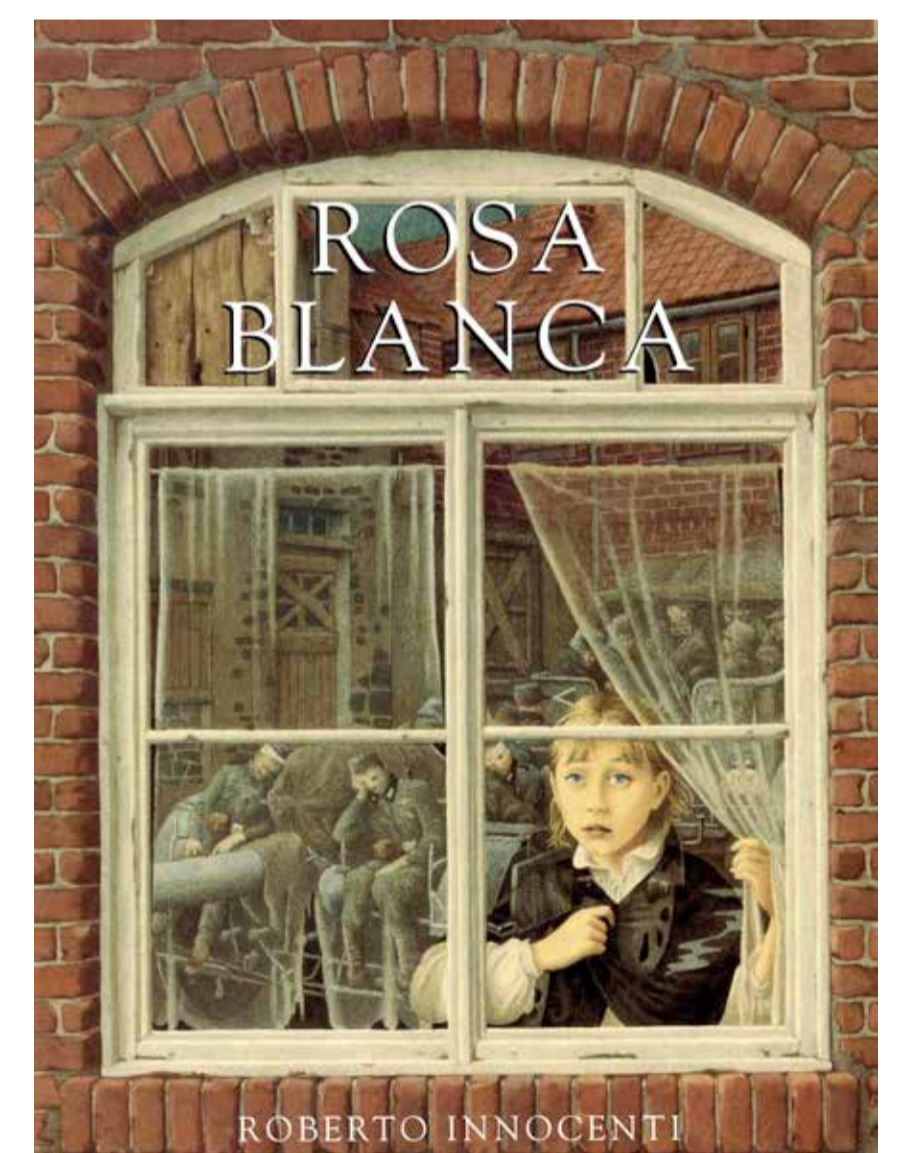
Lavie, Oren; Erlbruch, Wolf [il.]. *El oso que no estaba*. Albolote: Barbara Fiore, 2015.

Turin, Adela; Bosnia, Nella [il.]. *L'Artur i la Clementina*. Pontevedra: Kalandraka, 2014.

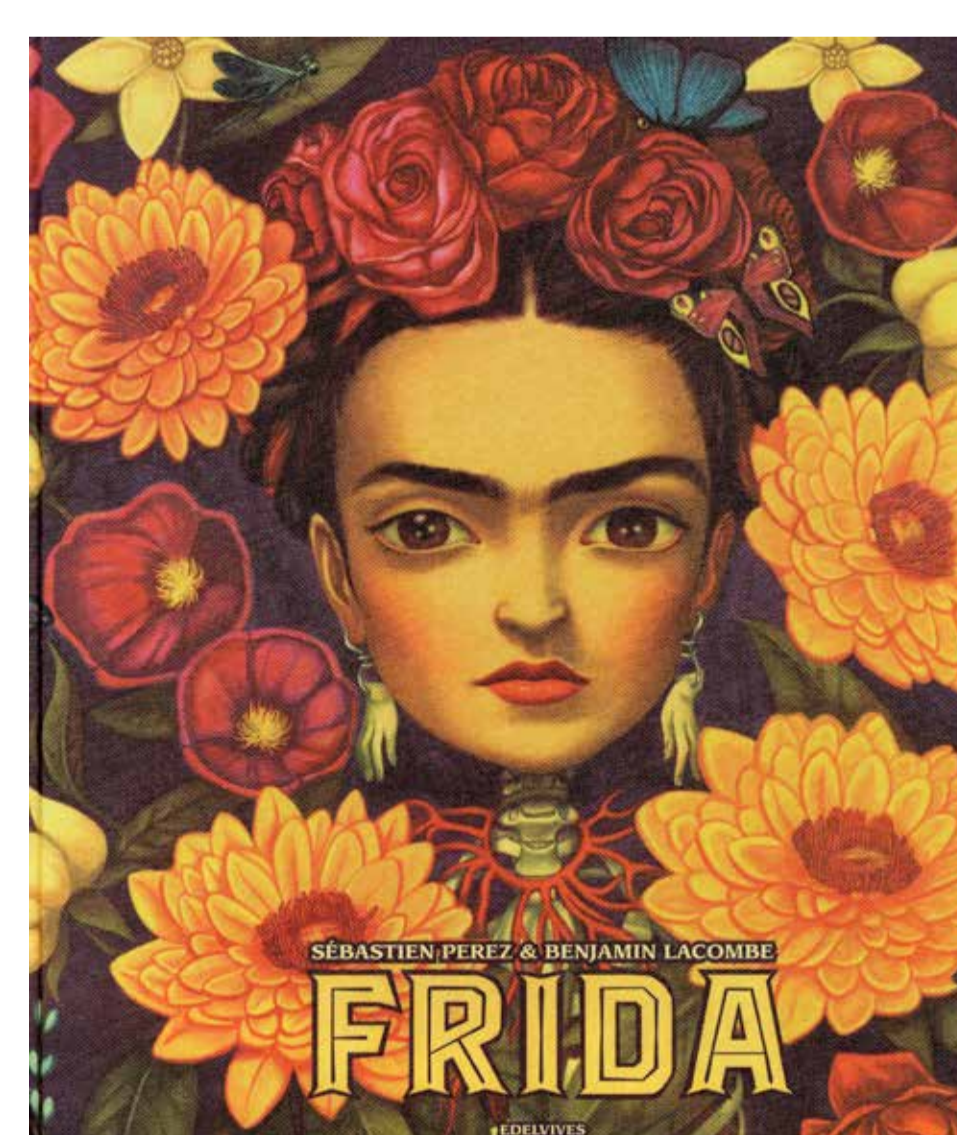
Fleischman, Paul; Ibatoulline, Bagram [il.]. *El diario de las cajas de fósforos*. Barcelona: Juventud, 2013.

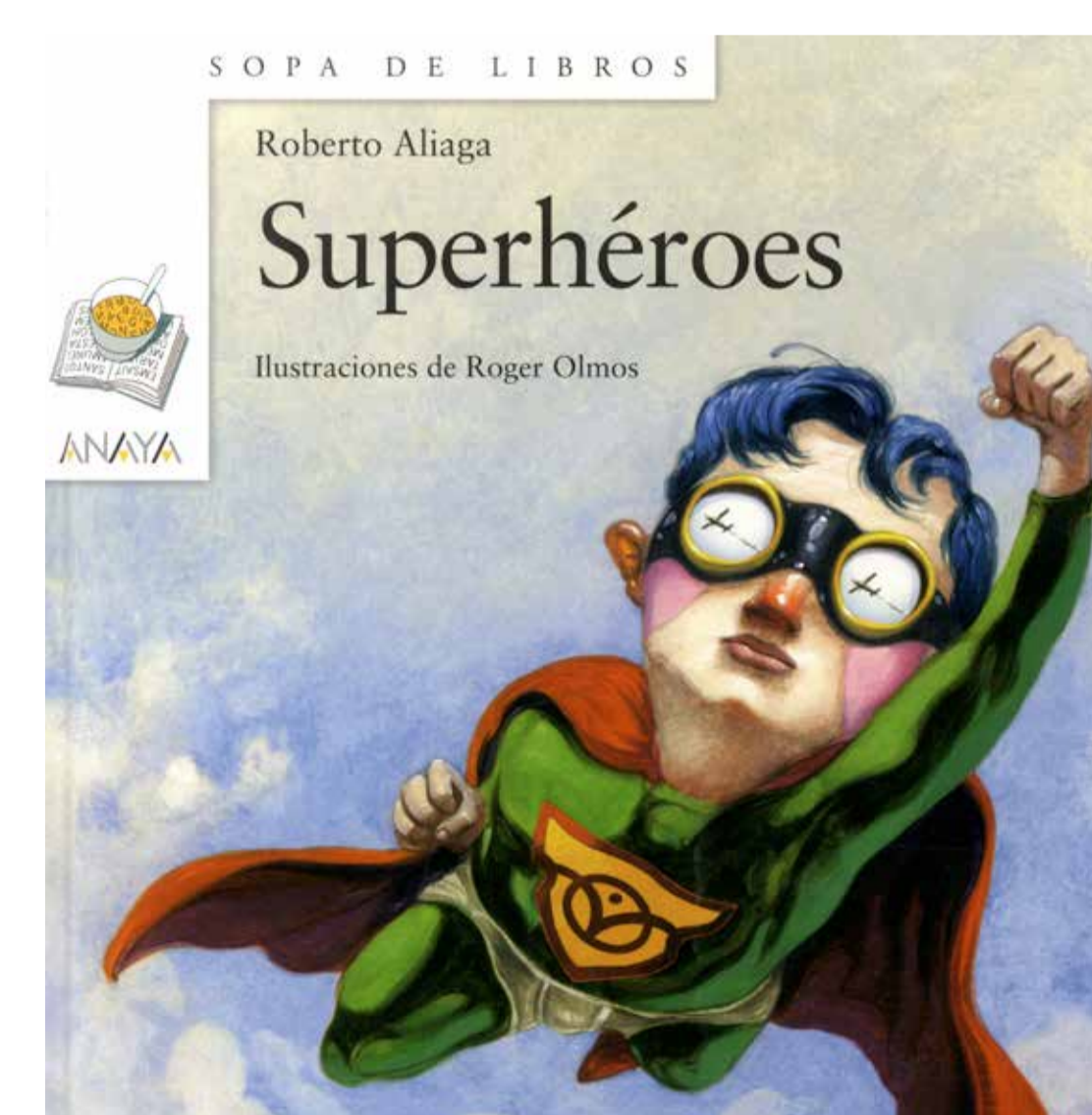
Innocenti, Roberto. *Rosa Blanca*. Salamanca: Lóguez, 2002.

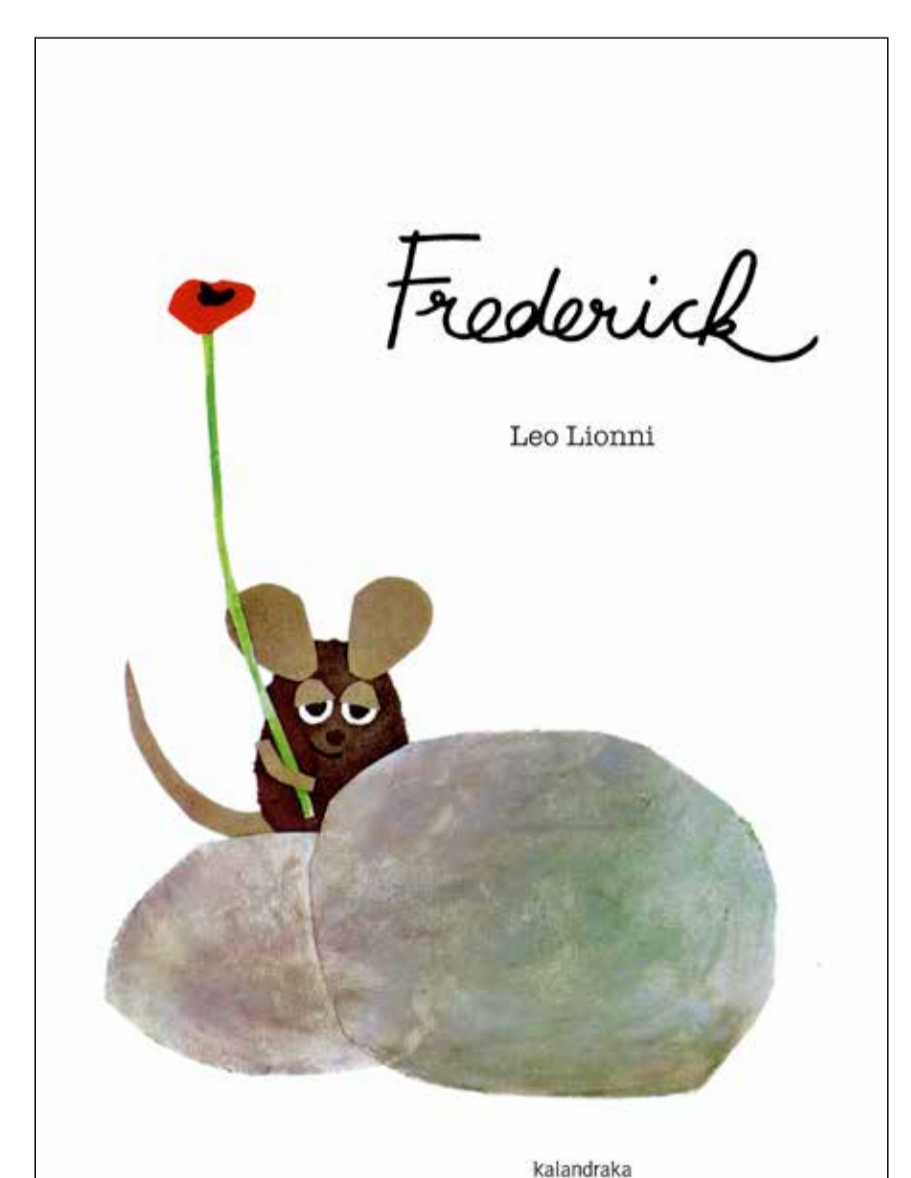
Sauerermann, Marcus; Heidschötter, Uwe [il.]. *El niño y la bestia*. Barcelona: Picarona, 2013.

Pérez, Sébastien; Lacombe, Benjamin [il.]. *Frida*. Zaragoza: Edelvives, 2017.

Aliaga, Roberto; Olmos, Roger [il.]. *Superhéroes*. Madrid: Anaya, 2011.

Lionni, Leo. *Frederick*. Pontevedra: Kalandraka, 2016.